

Maekoj teamta ji'ojteka'u

Ju'u Joan yee babatoowame,
jum bweka pa'aku
jinabakawamta weetua

1 Liojta tu'i nok lutu'uria inim
naateka ji'ojtewa. Ini'i weeme
intok, Liojta usi betana nooka, ju'u
Jesukrijto' teamtatchi.

²Bat naataka ju'u Isa'iajtuka'u,
Liojta betana noktuawakame,
inika'a inien weenemta a' teuwaak,
intok a' ji'ojtek, inen jiaikai:

Senuk epat weenemta, intok
epat a' lutu'uria ya'anemta ne
epat na'a bittuabae, ti jiia ju'u
Lios.

Juna'a intok, ju'u yoemra enchi
bat mabetneeme, eewas,
bem jiapsim bem tu'utene'
betchi'bo, ameu nokbae.

³Ju'u jiwai bweka pa'aku chaipo
benasi machine:

“Juka' achaita, a'abo weyemta,
enchim mabetne' betchi'bo,
aawas enchim jiapsim
tu'utekai, juka' ka tu'i
weyemta su'u toja'em”, ti jiiak.

⁴Inien a' weye'po, ju'u Joan yee
babatoowame, juna'a junen ama
yeu yepsak, bweka pa'aku, intok
Liojtau bicha bem emo jiapsi
kuaktanamta ameu teuwaak. Intok

bem ka tu'uwa ya'arim betana,
aet emo jiokoitune' betchi'bo, ket
ameu nookak, intok inen auka, bem
batoowatune'po amani. ⁵Junaman
intok, Jurea bwiara betana, bwe'u
jo'ara Jerusalem tea'po betana,
a' jikkaji betchi'bo, juebenaka
aman emo nau tojak, ju'u
Joantawi. Intok a' noka'po aman a'
jikkajaka bem jiapsipo a' sualekai.
Junama'a batwe Joran tea'po emo
batoowatebok; bem ka tu'uwa
ya'arim Liojtau bicha am teuwaakai.

⁶Ini'i Joan teame kameyo boa
ausu'lik supe ya'arimpo kobakan;
beata wikosakan. A' bwa'ee'u waka
wo'ochim benaekan, intok juka'
mumu ba'awata je'een. ⁷Intok ameu
nokaka inen jiiak:

—Chukula senu a'abo yebijne,
juna'a tua Liojta betana utte'akai.
Ne intok, ka neu lutu'uriatu maisi
maachi, kia au kom pokteka, a'
bocha wikiawam in a' woitariane'po
amani. ⁸Ne intok —ti jiia ju'u Joan—,
kia lautipo betchi'bo, ba'ammea ne
enchim batoowa, taa juna'a, Liojta
tu'u jiapsi emot autuane —ti jiia.

Jesujta batoowawaka'po

⁹Jesus intok, juname'e
taewaimmet, senu ili jo'ara Nasaret

tea'po betana, bwia Kalilea'
 tea'po katekame, juna'abo tana,
 Joan yee babatoowamtau aman
 yepsak. Intok aapo ket batwe
 Joran tea'po batoowatuk. ¹⁰Intok
 junama'a batwepo, ba'apo yeu
 simsuka, sep, juka' teekata, na'ikim
 au a' etapolaata benasi bichak
 ju'u Joan. Intok juka' Liojta tu'u
 jiapsi, wokkoita benasi, aet ko'om
 yejtesusekamta bichak. ¹¹Intok
 juna'abo, teeka betana, jiwai aman
 ko'om yuumak, inen jiaakai:
 —Empo ju'u in yoemia —ti
 jiaa—, tua in nake'u, intok etana in
 allea'u, tu'isi net aayuk —ti jiamta
 jikkajituk.

**Jum bebeje'erita Jesujta ka
 tu'ik a' ya'atuabaeka'eaka'po**

¹²Junama'a sepsu, ju'u Liojta tu'u
 jiapsi, mekka bicha, senu bweka
 pa'ariau bicha a' weene' betchi'bo,
 junuen a' jiapsipo a' eetuak juka'
 Jesujta. ¹³Juna'a Krijto intok, woi
 taka taewaimpo tajtia, junama'a
 bweka pa'aku, aapola aanek. Ju'u
 yoo bebeje'eri, Satanaj teame intok,
 ka tu'ik a' yaa i'akai, a' utte'a
 jooriaka, au yepsaka ama aamak
 aanen. Pocho'oku ka nanau machik
 yoawara ame naat aanen ketchia.
 Intok Liojta sawe'um, ankelesim
 teame, a' ania betchi'bo ama aamak
 aanen.

**Jesus, juka' Liojta betana aet a'
 tekil makri'u bo'o jooria taite**

¹⁴Juka' Joan yee babatoowamta,
 ya'uraapo eta'ituko, aet chukula,
 ju'u Jesus, Kalileom bwiarau yepsak.
 Junama'a intok, juka' Liojta nok
 lutu'uriata a' teuwa simen. ¹⁵Intok:

—Taewaim yuma'asuk —tiaka—,
 Liojta amet yee saune' betchi'bo
 —ti jiaa ju'u Jesus—. Inia betchi'bo
 —tiia—, enchim ka tu'uwa ya'arim
 ka intok am bo'o jooriaka, Liojta
 tu'i nok lutu'uriata suale'em —ti
 jiaa.

**Jesus, jume' naiki kuchuleom
 aamak am kat i'a**

¹⁶Junama'a intok, Kalilea'
 tea'po, intok bawe naat weamaka,
 woi yoemem ama bichak, emo
 sairakame. Juka' Simo' teamta
 intok juka' Antej teamta bichak.
 Juname'e intok, kuchum yeu
 baubaekai, bem jite'im ba'au
 jimaalataka ama aanen. Bwe'ituk
 kuchuleomtukan. ¹⁷Junammeu
 intok ju'u Jesus inen jiaak:
 —Nemak ne enchim kat i'a —
 tiia—. Bwe'ituk ta'abwi tekilta ne
 enchim joo i'a. Bwe'ituk yoemrata,
 bem jinne'utune' betchi'bo, enchim
 ne ameu nok i'a —ti ameu jiaak ju'u
 Jesus.

¹⁸Juname'e intok, bem ae
 tekipanoa'uta, kia ama wo'otaka,
 sep Jesujtamak sajak.

¹⁹Junama'a intok, che' a bichau
 jeela weyeka ju'u Jesus, juchi
 jume' woi yoemem bichak, emo
 sairakame, Jakoobo' teamta,
 Sebereo' teamta u'usi, intok
 juka' a' sairawata Joan teamta
 bichak. Intok kuta kanoat
 jikat jokame, intok bem jite'im
 cha'abwammeu yepsak. ²⁰Jesus
 intok sep junammeu, aapo'imak
 am katne' betchi'bo ket ameu
 nookak. Juname'e intok, bem
 achaiwata, Sebereo' teamta, intok
 a' tekipanoareommak nau, jum

barkopo to'o sajaka, Jesujtamak sajak.

**Senu yoeme, bebeje'eri ka tu'i
jiapsita a' jiapsipo jipue'u**

²¹Si'ime nau, bwe'u jo'ara Capernau' tea'u yajak. Junama'a intok, sabala ta'apo beja, Liojta yo'ori betchi'bo intok Liojtau bicha nok betchi'bo, jum juriom nau emo totoja'po, bwe'u kariwi kibakeka ju'u Jesus, ama yee majta taitek. ²²Juname'e intok, Jesujta yee majtaka'ut, tu'isim a' sum eiyaak. Bwe'ituk aapo ju'u Jesus, yee a' majta'ue, seenu, yo'o lutu'uriakamta benasi ameu nookak, intok ka jume' bem maejtom ama'a yee majta'um benasia. ²³Junaman lautipo intok, bwe'u karipo nau emo totojiwa'po, senu yoeme aman yeu yepsak, bebeje'eri jiapsita a' jiapsipo aet aneo, ka tu'isa'a eetua'u.

²⁴Juna'a intok, chai nokpo, inen au jiiak:
—Empo Jesus —ti jii—, bwe'u jo'ara Nasaret tea'po jo'aakame, jitasa empo itomak lutu'uriak —ta' temaek—. Empo jumak ka amma'ali itomak a'abo bo'o jooseka weye ja'ani —ta' temaek—. Ette ju'unnea, Liojta betana em tu'u jiapsi usiarituka'po —ti jii.

²⁵Taa ju'u Jesus, junae bebeje'erita ka tu'i jiapsita, yoemta jiapsipo wajiwa katekamta nok yaatituak.

—Junue yoem jiapsipo em kateka'po yeu weye'e —tau jiiak.

²⁶Junak intok, junaka'a yoemta, ju'u bebeje'eri jiapsi aet ane'u, tu'isi utte'aka a' takaawata au yootuak, intok aet yeu weepatchi, kusisi a'

chachaituak. ²⁷Si'ime ama aneme intok, Jesujta yaaka'uta bichaka a' sum eiyaak. Juname'e intok a' bichaka, inen nau jiu japteke:
—Jitasa tua ini'i —ti nau jiu japteke—. Bemela wemta itom bittuabae, intok utte'akamta nooka. Intok juka' bebeje'eri jiapsitaka juni'i, a' nesawe'po aman auk.

²⁸Intok junama'a naateka, aapo'ik Jesujta a jita joa'apo aman, jum bwiara Kalilea' tea'po, si'imekut ju'uneyya japteak.

**Jesus, Simo' teamta jamut
ase'ebwawa, au a' inne'etetuak**

²⁹Junama'a nau emo totojiwa'po yeu sikaa, Simo' teamta intok Antej teamta jo'au bicha sikaa, junaman kibakek ju'u Jesus. Ju'u intok Jakoobo' teame, intok ju'u Joan teame aamak kaaten ketchia. ³⁰Ju'u Simo' teamta jamut ase'ebwawa intok, tu'isi taji wecheka, ama bo'okan. Intok a' ko'okoe'po aman, Jesujtau sep nokwak. ³¹Juna'a intok, mampo a' bwiseka, a' yechak. Ju'u taji wechia intok, sep a' su'u tojak. Sep intok am ji'ibworja taitek.

**Jesus, juebenam ko'okoeme
emo am inne'etetuak**

³²Intok kuptisuko, intok ju'ubwa ta'ata aman wetchuko, jume' ko'okoeme aman au yeu tojiwan, Jesujtawi. Intok jume' bebeje'eri jiapsim bem jiapsimo jipueme, au tojiwan. ³³Intok junama'a bwe'u jo'arapo jo'akame, batte si'ime au jeela, aman au yajak, puetawi.

³⁴Intok junama'a juebenam, ka nanau machi ko'okoakame, emo am ine'etetuak. Intok ket

junalensu, jume' bem jiapsimpo juka' bebeje'erita betana ka tu'im jiapsekame, pa'akun yeu am bepriak, intok kaita am noktuaq. Bwe'itukim aet ju'unean.

**Jesus, jum bwiaara Kalilea'
tea'po jinabaka**

³⁵Juchi yokoriapo, tu'isi ketwoo tana, matchuu, yejteka ju'u Jesus, kaabeta ane'u bicha, ili mekka'ekun bicha siika. Junama'a intok Liotau bicha nookak. ³⁶Ju'u Simo' teame intok jume' aamak rejteme, aet chukula a' jariubaeka yeu sajak.

³⁷A' teak intok inen au jiiak:

—Juebenaka intok, aman enchi jaiwa —tau jiiak.

³⁸Taa ju'u Jesus, inen ameu jiiak:

—Omot, ta'abwi jo'arammeu bicha te saka'ane —tameu jiiak—, Liojta nokta in ama nokne' betchi'bo. Bwe'ituk inia betchi'bo ne a'abo yebijla —ti jiia ju'u Jesus.

³⁹Juna'a intok, Kalilea bwiarat si'imekut naj weyeka, emo nau totojiwaka ama emo majtawa'apo, ama ameu yepsaka, juka' Liojta nokta ameu teuwaak. Intok jume'e bem jiapsimpo juka' ka tu'ik, bebeje'eri jiapsekame, pa'akun yeu am bepriak.

**Jesus juka' senuk sa'awakamta, ka
a jittotumta au a' ine'etetuaq**

⁴⁰Senu intok, jita'e juni'i ka a yoremta taka sa'awakai, ama Jesujtau yepsak. Intok aapo'ik bichapo tonommea kikteka, chikti a' jiapsie au ujbwanaka:

—Achai —ti jia—, in takapo, juka' sa'awata, empo junen ea'ateko, a' yore'etuane —ti au jiiak.

⁴¹Ju'u Jesus intok, a' jiapsipo tu'isi a' jiiokoleka:

—Jeewi —tau jiiak—. Yore'enee'e —tau jiaka, a' takawapo aet mamtek.

⁴²Juna'a intok, sep takaapo tu'ireak. ^{43,44}Ju'u Jesus intok, kaabetau a' etejo saeka au nokaka, inen au jiiak:

—Tua kaabetau em etejone'po aman, aet emo suua'e. Taa che'a juni san, jume'e bem te'opopo ama tekiata makritaka, ameu yo'lo ya'arimmeu aman ameu sika, em taka sa'awata, a' yore'etuawaka'po aman, ama junammeu a' etejo'e. Intok Moisejtuka'uta nesaulatuka'po aman aune'e, em taka sa'awata a' tu'uteituka'po aman, jume' ama tekiakame, bem aet ju'uneene' betchi'bo.

Intok inen au jiaka, a' simtuaq.

⁴⁵Taa juna'a intok, aman sika, si'imekut, si'imemmeu nas a' etejo taitek. Intok inia betchi'bo san, ju'u Jesus, bwere jo'arammeu, ka witti a aman kibaken. Taa che'a juni'i, bwere jo'aram mayoat, pa'ariat tatawan. Junama'a intok, si'imekut betana, yoemra ama au nau yaajan.

**Jesus, ka au takaa yekamta,
au a' ine'etetuaq**

2 Ka jaiki taewaita simsuko, intok aet chukula, bwe'u jo'ara Kaperna' tea'u yeu yepsak ju'u Jesus. Junama'a intok, senu jo'arapo, ama a' ane'epo ju'uneyyatuk. ²Junama'a intok, tu'isi juebenaka ama yajak. Jo'arapo wajiwa ka ama jak kiaka juni'i, pa'akun yeu tajti tapunisi ama aanen. Jesus intok, juka' Liojta nok lutu'uriata ameu teuwaaka ama

aanen. ³Junak intok, senu yoeme, lo'itaka, a' takaawata ka a yekamta, naikika nau, aapo'ik Jesujtau bicha, chikti a' jipetekwamak, a' pu'ateka kaaten. ⁴Junak intok, juebena yoemrata ama tapunisi ane' betchi'bo, intok ka a aman kimukai, juka' ko'okoemta, kari jikat a' nuk ja'amukamme. Junak intok, junama'a bepa, juka' karita wojoktaka, juka' ko'okoemta, chikti a' jipetekwamak, Jesujtau ko'om teekak. ⁵Junak intok ju'u Jesus, junuen aneme bichaka, intok bem jiapsimpo, tua a' sualeme ju'uneyyaka, ko'okoemtau inen jiiak:

—Jeewi, in yoemia —tiia—, si'imeta waka'a ka tu'ik em ya'ari'ut, aete'e jiokoiri'e —ti au jiiak.

⁶Junama'a intok, bem maejtomtaka, waate ama jookan. Intok Jesujta junuen jiamta jikkajaka, bem jiapsipo inen emo eetuan: ⁷“Jaisaaka tua ini'i inen jiiia Liojta bepa au yo'o jooa,” inien jiiakai. “Bwe'ituk ka kia jabe juni'i, juka' ka tu'uwa ya'arita a yetet a' jiokoe. Taa ju'u Lios jiba a yetet a' jiokoe”, tiian. ⁸Jesus intok sep inien bem ea'uta bem jiapsipo amet a' ju'uneyyaka inen ameu jiu taitek:

—Jaisa betchi'bo eme'e, enchim jiapsipo inien emo eetua ⁹Ju'u ko'okoemtau, jaisa ne au jia'atek beja, ne tu'isi au jiu ean: “Em ka tu'uwa ya'arita betana'e jiokori'e”, ti ne au jia'ateko, oo: “Yejteka, juka' em jipetekta nau lopoktaka, bamsea, em weebae'u bicha weye”, ti ne au jia'ateko Intok inie wooi weemta betchi'bo, jitasa che'a ka neu obiachi ean ¹⁰Taa i'an ne enchim a'

ju'uneyya'ii'a, Lios utte'awata net a' ayu'upo amani, intok, aapo'ik Liojta betana in usiwaituka'po aman, neu lutu'uria, ka tu'uwata ya'alame in a am jiokoine' betchi'bo.

Junak intok, lo'itaka intok a' takaawata ka a yekamtau inen jiiak:

¹¹—Inepone eu nooka, kikteka, juka' em jipetekta nau ropoktaka, em jo'au bicha weye'e, ti ne eu jiiia.

¹²Juna'a intok, ama aneme, si'imem bichapo, sep kikteka, a' jipetekwata nau ropoktaka, bempo'im nasuk aman yeu siika. Juname'e intok, tu'isi a' suum eiyaaka taawak. Intok Liojta, tu'uwa noktae teuwa japteka, inen jiiian:

—Jakwoo juni'i, inien yeu simlamta te kee bichan —tim jiiian.

Jesus, juka' Lebi' teamta, aamak a' wee ii'a

¹³Jesus, junama'a yeu sika intok, bawe mayoau bicha siika. Intok juebena yoemra aman au nau yajak. Junak intok, aapo, Liojta nok lutu'luriata am majtan. ¹⁴Junama'a intok, che'a bichau jeela weyekasu, senu yoemta, Lebi' teamta ama bichak. Junaka'a intok, ju'u Alpeo' teame a' u'usekan. Ini'i Lebi' teame intok, ya'uraapo betana ama saiwaka, juka' tomita, ya'uraata ae beje'etuanamtae, junaka'a, aapo ju'u Lebi' teame, nau a' totojituawan. Jesus intok, aapo'iku inen jiiak:

—Nemak weye'e —ti au jiiak.

Juna'a intok, a' kateka'po, kikteka, sep Jesujtamak siika.

¹⁵Chukula intok, ju'u Lebi' teamta jo'aapo, ju'u Jesus, a' majta'ummak

nau, junae jo'aapo ama ji'ibwan. Waate intok, juna'a Lebi' teamta benasi, ya'uraapo saiwaka, jiba junaka'a tekilta joame, ket aman au yajak. Intok jume' ka tu'uwata bo'o jooriame, juebenaka ket ama aanen. Intok si'ime nau, junama'a Jesujta ji'ibwa'po ama aamak nau jookan. Bwe'ituk juebenaka Jesujtamak rejten. ¹⁶Jume' intok, bem maejtom, inime'e junen, jume' wate juriom, paiseom teammak nau eame, inime'esan, Jesujta, ya'uraapo tekiakamtamak, intok ka tu'isi anemmak a' ji'ibwamta bichaka, Jesujta majtimmeu inenim jiiak:

—Jaisaaka tua, ju'u enchim majtame, jume' ka tu'isi anemmak ji'ibwa, intok jume' ya'uraapo saiwaka a' tekiakammak ji'ibwa — ti am temaek.

¹⁷Jesus intok, inien am jiao am jikkajaka, inen ameu jiu taitek:

—Jume' tu'ik takaaka, ka ko'okoeme, kaachin juka' yee jijittomta waatane. Taa ju'u ko'okoeme ala a' waatane, juka' yee jijittomta. Inienpo aman san, nejpone a'abo ne yebijla, jume' ka tu'isi aulammeu nok betchi'bo, bem jinne'umtune' betchi'bo. Bwe'ituk jume' jaibu tu'isi jiapsame, juname'e, lutu'uriata bo'o jooria.

Jesus, Liojta yo'ori betchi'bo, ka ji'ibwawamta betana temaiwa

¹⁸Jume' Joan yee babatoowamta majtala'um, intok jume' waate juriom, bem junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo ta'eewame, juname'e taewaimmet, ka jijji'ibwan. Junuen aneka, Liojta emo yo'orituan. Junak intok, waate, Jesujtau sajak intok a' temaek:

—Jaisaakai —tiian—, jume' paiseom teame, intok Joan yee babatoowamta majta'um, inime'e taewaimmetchi, Liojta yo'ori betchi'bo, ka jijji'ibwa —tim a' temaek—. Taa jume' em majtim, ka inien a' bo'o jooria —ti jiakai.

¹⁹Jesus intok, inen ameu jiiak: —Jaisa jujupwaa'u, intok jijji'ibwa'po, jume' junaman nunuritaka, ama aneme, jaisa ka alleaka, ka aman ji'ibwane ja'ani Ka junuen weye. Bwe'ituk junako, ju'u jubeme, au sioktuane. Che'a juni san, juka' jubemta ketuni ama aneo, alleaka aamak eaka, ji'ibwane —tiia—. ²⁰Taa chukula ket —tiia ju'u Jesus—, taewaim yuma'ane —tiia—, juka' jubemta kaabetuko, junak intok, siokrimmea ka ji'ibwane.

²¹Inien a' wee'po san —tiia ju'u Jesus—, kaabe ju'u bemela tajo'orim, moera tajo'orimmet jitcha'abwabaane. Bwe'ituk baksiapat, ju'u bemela tajo'orim, si'imeta nau wikeka, jume' tajo'o moeram nau wikeka, am siutane.

²²Inien a' wee'po san ketchia, intok kia jabe juni'i, juka' pa'asi ba'awata, bemelasi ya'ata, bea boosa ya'aripo, ju'u moerapo, kaachin ama a' to'obaeka'eene. Bwe'ituk ama'a to'aaka'ateko, ju'u bea, a' moeratuka' betchi'bo, lauti siutane. Junak intok ju'u pa'asi ba'awa wo'otine, intok kia ju'u bea juni'i, nasontune.

Jume' Jesujta majta'um, yum jo'e taewaet, tiikom kauta

²³Jesus intok, sabala ta'apo, yum jo'e taewaet, tiikom, jaibu wake'epo aman weyen. Jume' a' majta'um intok, aamak kateme, juka' tiikom

kautakai, am biitakai, am bwa'een.

²⁴Waate juriom, paiseompo emo teuwaame, intok junuen aneme bichaka, Jesujtau inen jiiän:

—Jume' em majta'um bicha'e —ti au jiiän—. Sabala ta'apo, kaitat mammawaka, Lioj waatiawa'a taewaituko juni'i, inime'e inien aane —tiiän.

^{25,26}Jesus intok inen am yoopnak:

—Jaisa eme'e, jum Liojta ji'osia ji'ojteimpo ka'a nokla ja'ani, juka' Labiituka'uta a' yaaka'uta Bwe'ituk, aapo ju'u Labii' teame, tebaurekai, intok jume' aamak rejteme juni'i. Junak intok ju'u Abiatar teame junaman tekiakamtau ama yo'otukan. Ju'u Labii' teame, aman karipo, Liojta aman yo'oriwa'po kibakek. Kariu kibakeka, intok jume' paanim, ama tekiakame bwaa'ea'um, ju'u Labiit am bwa'aka, intok ka aapola jiba am bwa'aka, taa ket jume' aamak rejteme am miikak.

²⁷Junuen a' wee'po san, ju'u sabala taewai, yum jo'e taewaita Lios a' ju'unaktela, yoemtau tu'uwaitune' betchi'bo, aet yum jo'ekai. Taa ju'u taewai, ka yee utte'a jooria. ²⁸Inia betchi'bo san, nejpo, emo benasi yoemtaka juni'i, yee a sawe, yum jo'e taewait juka' bem a bo'o jooria'po amani.

Ju'u o'ou, mam waklame

3 Juname'e taewaimmet, jum juriom emo nau totojiwa'u kariu kibakek. Junama'a intok, senu o'ou ama katekan, wepul takana mam wakiatakai. ²Sabala taewaituka'po aman intok, junaka'a jitto machiaka, jume' ama aneme

junuen, Jesujta suuan, junuen a' ayuk juni'i, sep a' na'atejobaeka ean. ³Junak intok ju'u Jesus junae yoemta, waki mamakamtau:

—A'abo neu sikaa, in bichapo kikte'e —ti au jiiak.

⁴Junak intok ju'u Jesus, si'imemmu inen nattemaek:

—Sabala ta'apo, jitasa che'a tu'i ean, tu'uwata yeteu joowame, oo ka tu'uwata Oo senuk me'etune'po, oo senuk jinne'utune'po.

Taa junuen a' jiao intok, ka wotti tawawak. ⁵Jesus intok, si'imem, ka alleaka naj bitchun. Intok bem namakak jiapseka' betchi'bo, au sioktuak. Junae yoemtau intok, wakiak mamakamtau inen jiiak:

—Em mamam rutukta'e —ti au jiiak.

Juna'a intok, a' mamawam rutuktak. Intok sep tu'ureak. ⁶Taa jume' waate juriom, bem junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo ta'eewame, inime'e junen, junama'a yeu sajaka, jume' eroorianom teammak nau eaka, emo nau tojaka, nau wepul lutu'uriata ya'abaekai, Jesujta jachin juni'i a' bwiseka, bem a' me'ene' betchi'bo.

Juebena yoemra, jum bwe'u bau ba'a bwikola aane

⁷Taa ju'u Jesus intok, a' majta'ummu nau, baweu bicha siika. Intok Kalilea' bwiaaraapo jo'aakame aamak sajak. Intok ket junalensu, Jurea bwiaaraapo jo'aakame ketchia. ⁸Intok ket jiba junalensu, bwe'u jo'arapo Jerusalenpo jo'aakame. Intok Tiiro' tea'po jo'aakame. Intok Siron tea'po jo'aakame. Intok Irumea

bwiraapo jo'aakame. Intok waate, batwe Joranta beaj jo'aakame. Inime'e junen, si'ime, suum watchisi machik a' joa'apo aman a' ju'uneyyaka, juna'abo, si'imekut betana, juebenaka ama au nau yajak, Jesujtawi. ⁹Junama'asan, juebena yoemrata ama au nau yaja' betchi'bo, intok ka ama nau a' pitta i'aka, a' majta'ummeu inen jiiak:

—Juka' kuta kanoata, junama'a ba'apo bo'okamta, mayoau jeela rukta'em —ti ameu jiiak, ama ja'amubaekai.

¹⁰Bwe'ituk aapo ju'u Jesus, junama'a jaibu juebenam emo inne'etetualatkan. Intok jume' waate, ko'okoeka, ama aneka, kia aet mamte betchi'bo, nat emo yuu'an, intok aapo'ik bat batte ba'au ko'om a' taben. ¹¹Intok inen ket ama yeu siika, jume' bebeje'eri eerita, bem jiapsimpo amet aneme, juname'e junen, juka' Jesujta bichaka, aapo'ik bichapo tonommea jajapten. Jume' bebeje'eri jiapsim intok, inien am chaituak:

—Empo juna'a, Liojta usiwai —tim jiiian.

¹²Taa ju'u Jesus intok, a' jabetuka'po ka'a ju'uneyyatune' betchi'bo, kuttipo ameu nookak.

**Ju'u Jesus, jume' woj
mamni ama woim, Aamak
a' rejti i'a'um yeu pu'a**

¹³Aet chukula intok, senu kawiu, jika pa'ariau bicha siika. Intok junaman kateka, ameu chaitebok, jume' a' majta'um, yeu a' pu'ala'ummewi. Juname'e intok aman au yajak. ¹⁴Junama'a aapo'ik mak nau an betchi'bo, intok aet

chukula juka' Liojta nok lutu'uriata bem a' nok sakane' betchi'bo, aet a' tekil maknee'um, woj mamni ama woim yeu pu'ak, ju'u Jesus.

¹⁵Junak intoko, utte'awata amet autuak, bebeje'eri jiapsi eerita, bem jiapsipo amet aneme, pa'akun yeu am bepriane' betchi'bo. ¹⁶Juname'e intok inen teakan. Seenu, Simo' tea. Junaka'a intok, Peeom a' teatuak. ¹⁷Jume' watem team intok, iiyime juname'em. Jakoobo' teame, Sebereo' teamta u'usi. Intok a' sailuawa, ju'u Joan teame. Juname'e ket ta'abwim teatuak. Ebreo nokpo nokwame. Juname'e intok, Bo'aneerjim tea. Jiak noki u' juchi a' kuaktitik intok teekapo yuku ru'uti jiame, ti jiuabae. ¹⁸Intok ju'u Antej teame. Intok ju'u Jeriipe' teame. Intok Battome' teame. Intok ju'u Mateo' teame. Intok ju'u Tomaj teame. Intok ket Alpeo' teamta u'usi, Jakoobo' teame. Intok ju'u Tareo' teame. Intok senu Simo' teame, kananiita' teammak nau eame. ¹⁹Intok ju'u Juuras Ijkarioote' teame, ju'u chukula a' nenkineeme.

**Liojta tu'u jiapsiwa
jaana jiawaawa'po**

²⁰Junak intok a' jo'awawi yeu yepsak. Taa junama'a a' aneo intok, tu'isi juebenaka ama au nau yajak. Aapo intok, kia ammea ka ji'ibwan. ²¹Taa jume' Jesujta wawaekame, intok, inien a' jikkajaka, aman a' aneo au sajaka, ama yeu a' wikbaen, “ka'a suatula”, ti jiakai.

²²Waate ket ama aanen, maejtomo ta'eewame, Jerusalen tea'a betana. Juname'e ket inen jiiian:

—Juka' yo'o bebeje'eri jiapsi e'eri aet ane'e —tiian. Juna'a eeri intok, bem nokpo, Be'elsebuupo ta'eewan.

Intok ket inen jiian:

—Yo'o bebeje'eritamak a' lutu'uriak —tiian—. Kiali'ikun junae utte'awatae, jume' bem jiapsimpo jume' waate bebeje'eri e'erim yetet ane'um, yeu am bepria —tiian.

²³Jesus intok, juname'e maejtommeu chaiteboka:

—Jaisa i'an —tiia—, aapo ju'u yoo bebeje'eri, Satanaj teame, aapo au yeu bepbaanee ja'ani —ti am temaek—. Ka junuentune —tiia.

Junak intok, ta'abwi weemtau a' tammachiaka inen ameu jiiak:

²⁴—Kia wa'a senu bwiaaraapo, si'ime ama nau jo'aakame, nasuk aman emo na'ikimteko, intok nau nassuabae'eteko, juname'e, ka binwatukasu, kaita'po tawane —tiia—. ²⁵Intok ket jiba junalensu, jume' wepul jo'arapo nau jo'aaka, intok emo ee beje'eteko, juname'e ka a nau jiapsine —tiia—. ²⁶Inien san beja, ju'u yoo bebeje'eri, Satanaj teame, jaisa i'an aapo jume' ka tu'i jiapsi eerim, aapo'ik atearim, jaisa am beje'eke anne. Bwe'ituk aapo ju'u Satanaj teame junuen anne'eteko, kaachin am saune —tiia.

Junak intok:

²⁷—Kia jabe juni'i —tiia—, jo'arapo wajiwa aman jita etbwabaeka ama kibake'eteko, taa ju'u intok, ama jo'aakame, utte'aka'ateko, intok ama ane'eteko, ju'u ama jita etbwabaeme, kaita a' u'uraane. Taa kia juka' ama jo'aakamta a' sumaka'ateko, junak

ala, a jita ama etbwane —tiia—. Inepone, ju'u o'outa, utte'akamta sumakamta benasi ne maachi.

²⁸Inepo intok, lutula we'epo ne inien ne emou jiia, batte si'ime wa'a ka tu'uwa ya'arime, a jiokoitu. Intok juka' bat naataka, Liojtat jaana jiuwamta juni'i, a amet jiokoitu.

²⁹Taa juka' ka tu'uwa ya'arita, senu weemta jiba ka a aet yee jiokoitu, waka'a Liojta tu'u jiapsiwata jaana a' jiawaanaa'u. Bwe'ituk inien wa'a jaana a' jiawaakame, jiba yuu betchi'bo ka a aet jiokoitune.

³⁰Jesus inien ameu nookak, bwe'ituk bempo juka' bebeje'eri jiapsi eerita, jaiti machik aet ane'etiakai, tiian.

Ju'u Jesujta aewa, intok jume' a' ou sailam

³¹A' aewa, intok a' sailawam ama yajaka, pa'aku japteka, aman au chaitebok. ³²Intok jume' che'a Jesujtau jeela jokame, inen au jiiak: —Ju'u em maala, intok jume' em sailam, pa'akun ja'abweka, eu chaitebo —tim au jiian.

³³Taa ju'u Jesus intok inen am yoopnak:

—Jabesa ju'u in maala intok, jabesa jume' in sailam —ti am temaek.

³⁴Junak intok, si'imem, ae nape konila jokame naj bitchuka inen jiiak: —Inime'e juname'e, jume' in aem, intok jume' nemak werim. ³⁵Bwe'ituk si'ime juka'a, in achaita ea'apo aman aneme, juname'e nemak werimtone. Oo ne ket a' ae rokne.

Etleotat nokaka, yee ae a' majtabae'u

4 Intok juchi wee'po, bawe mayoat aneka, yee majtataitek.

Intok tu'isi bu'uuka aman au nau yajak. Intok bu'uuraata ama ane' betchi'bo, utte'atukan, kuta kanoat, bawepo bo'okamtat, jikau a' ja'amune'po. Aapo intok, ama jikat katekan. Ju'u bu'uura intok, pa'akun tana, bawe mayoat ja'abwekan.

²Aapo intok ju'u Jesus, intok, ta'abwi weemtau a' tammachiaka, juebena weemta am majtan. Intok am majtaka, inen ameu jiiak:

³—Neche'em jikkaja —ti ameu jiiak—. Senu yoeme, echimuta etbaeka, a' wasau bichaa siika.

⁴Junama'a wajpo intok, senu wok bo'ota bo'oka'po, ju'u echimu, waate ama yojtek. Wikichim intok junaka'a sep bwa'aka —tiia—.

⁵Omot intok, tetata auka'po ket ju'u wate echimu ama yojtek. Junama'a intok, ka mekka ko'om a' bwalkoeka' betchi'bo —tiia—, ju'u echimu ama yojtekame sep siwek. Taa ka mekka ko'om a' nawatuka' betchi'bo, ⁶ta'ata unnaa utte'aka aet yejteka' betchi'bo, sep waakek —tiia—. ⁷Waate echimu intok, juya, unnaa wichaka'po yojtek. Juna'a juya intok, juna'e echimu siwekamtamak nau yo'otuka, a' chouyaka, intok ka'a takatuak. ⁸Ju'u wate echimu intok, tua tu'i bwiapo yojtekame, juna'a, siweka intok yo'otuka, yu'in taakak. Jum wepul sako etwaka'po, jichupaka, senu taka ama woj mamni sakom toboktituk. Omot intok, wepul sako etwaka'po, jichupaka, baji taka sakom toboktituk. Omot intok, wepul sako etwaka'po, jichupaka, mamni taka sakom toboktituk.

⁹Intok inika'a weemta ameu noksuka, aet chukula inen ameu jiiak:

—A' mammatebaeme, a' mammatene —ti ameu jiiak.

¹⁰Chukula intok, bempola tawaka, jume' woj mamni ama woim, yeu a' pu'ala'um aamak ama tawakame, intok jume' waate, che'a aamak eame, ameu a' teuwaaka'uta betana a' temai japtek, jitat a' noka'apo.

¹¹Ju'u Jesus intok, inen am yoopnak:

—Inepone enchim a' ju'unekyatala, juka' Liojta che'a a' nesawamta betana weyemta, aapo'ik atteata, juka' bat naataka, ka aet ju'unekyawa'utachi. Taa jume' waate, jume' ka aet emo ju'unekyabaemcha aneme, inimmeu, juna'a si'lime weeme, ta'abwiku a' tammachiaka ameu teuwaawa. ¹²Tu'isi bem a' bichaka juni'i, ka a' mammatene' betchi'bo. Intok kia juka' nokta jikkajaka juni'i, ka a' aet ju'unekene' betchi'bo, intok Liojtau bicha ka emo jiapsi kuaktane' betchi'bo. Intok junuen bem ka tu'uwa ya'arim amet jiokoitune' betchi'bo.

¹³Junak intok, inien ameu jiiak: —Jaisa eme'e juni'i ka aet ju'unek, ju'ubwa in emou teuwaaka'utachi, ju'u a' teuwa'ut Junuentuka'ateko intok, jaisa tua, juka' ta'abwi weemta, jita'u a' tammachiaka, emou a' nokwako, jaisa tua a' aet ju'unekene ¹⁴Ju'u bachiata echame, Liojta tu'u nok lutu'uriata yeteu a' teuwaamta benasi mamachi. ¹⁵Bwe'ituk waate yoemra aane, juna'a echimu, bo'ot yejtekamta benasi maachi. Liojta noki jikkajaka, taa chukula a' jikkajisuko, namakak bem jiapseka' betchi'bo, ju'u Satanaj

teame, ameu yepsaka, juka' nok lutu'uriata, Liojta betana weyemta, aawas a' koptituanee. ¹⁶Ju'u bwia intok, tetakamta betana in nokaka'u, si'ime wame'e, Liojta nokta jikkajaka, alleaka a' sualeme benasi maachi. ¹⁷Intok bem jiapsipo ka binwa aet eeneeme, juname'e, taa bem omtawaa'uta ju'uneyya taiteko, emo a' rojiktatuaka, sep a' su'u tojibaeka eene. ^{18,19}Juyata, wichakamta betana in emou nokaka'u intok, ju'u bachia ama wajiwa yojtekame, inime'e junen wame'e inim bwiapo aukamta che'a emo naktuame, yu'in tomita waatame, emo ae alleetuabaekai, Liojta nok lutu'uriata bepa a' waatakai. Inia betchi'bo san, inim bwiapo, ju'u Liojta nok lutu'uria, kaita amet a' autua, juka' jiapsitau tu'uwatunemta. ²⁰Taa waate, juka' Liojta nok lutu'uriata jikkajakame, intok a' mabetaka, bem jiapsipo a' tawaakame, intok Liojtau bicha jiba emo eetuame. Inime'e junen, juname'e, wa'a bachia, tu'i bwiapo yojteka, intok yu'in bachiakamta benasi maachi. Inime'e junen, Liojta nok lutu'uriat jiapseka, a' tekipanoa. Waate intok, kia juka' bachiata, we'epulaim, senu taka ama woj mamni bachiakamta benasi maachi. Wate intok, juka' bachiata, we'epulaim, baji taka bachiakamta benasi maachi. Wate intok, juka' bachiata, we'epulaim, mamni taka bachiakamta benasi maachi.

**Si'ime ju'u ka aet ju'uneewame,
yeu bwijtunee**

²¹Intok ket, inien san beja:

—Kia jabetaka juni'i —ti ameu jiiak—, a' jo'awapo wajiwa tachiriatunemta jinukame, juna'a, kaachin, bwe'u waata betuk wajiwa a' mana'abaane. Intok kia a' bobo'obetuk juni'i, kaachin ae tuk a' mana'abaane. Taa che'a juni san, jikat a' mana'ane, tu'isi a' tachiriane' betchi'bo. ²²Bwe'ituk wa'a che'a bat naataka, ka ju'uneyyawa'u, a ae emo jiapsi jinne'uwame, oo ju'u si'ime ka a aet ju'uneetume, juna'a si'ime, chukula ju'uneyyatune. ²³In noksuka'ut, aet mammatebaeme, aet mammatene, ju'u a' teuwa'utchi.

²⁴Taa ket inen ameu jiiak:

—Juka' enchim jikkajaka'uta, tu'isi em aet suuaka, a' jikkajine. Bwe'ituk Liojta, tua a' waata'po aman, junuen aet jiapseka a' bo'o jooria'ateko, ju'u Lios ket junuen, juka' emou tu'inee'uta, emou a' autuane. Intok kia jaarekisia em a' maktune, eme'e a' mammateme. ²⁵Bwe'ituk, ju'u che'a a' mammatekame, Liojta betana, che'a juni'i aet ju'uneetuanaa. Taa intok, ju'u ka aet mammatekame, kia juka' iliikik a' mammateka'ut juni'i, aawas a' koptituanaa.

**Ju'u bachia yo'otukamtat
nokaka, yee ae a' majta'u**

²⁶Intok naa buusti, tiia:

—Ket inien bena, ju'u Liojta utte'awa nesauta kateka'po betana ju'u lutu'uria weyeme —tiia—. Senu yoemta, bwiapo, echimuta wo'otaka'a benasia mamachi —tiia—. ²⁷Juna'a intok, tukaaria yumak, kotne. Intok taewaita yumak, yejtene. Ju'u echimu intok,

aapola bwiapo basiune. Intok yo'otune. Aapo'ik juka' o'outa ka ju'uneao juni'i —tiia—. ²⁸Bwe'ituk ju'u bwia, a' utte'aka'po aman, juka' echimuta, ama a' wo'otawaka'uta, a' babasiuyaa. Juna'a intok tiiko, kia beja bat siulatune. Chukula intok moane. Chukula intok sewane. Intok sep jeela bachiataitine. ²⁹Juka' etta, wakeo intok, a' chuktaneeme au kima'atune. Bwe'ituk jichupawaa'u taewaitune.

**Ju'u mojtaasa bachiati
nokaka, yee ae a' majta'u**

³⁰Intok ket inen ameu jiiän: —Liojta utte'a nesawamta, ama naa buusti, jita ta'abwikuusa tua, te a' tammachiane —ti am temaek—. ³¹Juna'a ala inen maachi, mojtaasa bachiatau ta'a tammachiane. Bwe'ituk juna'a, si'lime bachiata junama'a bwiapo etwamta bepa che'a amma'ali beletchi. ³²Taa chukula, jaibu etrituko, siweka, yo'otuka, intok junama'a si'lime juyata bepa, che'a bwe'uusi yo'otuka, na'ikim nassa'akariane. Wikichim juni'i, a ama tosatene.

**Jesus, yee majtabaeka, ta'abwi
weemtat nokakai yee ae majtan**

³³Intok juebena weemta, ka nanau machikue, bem a aet ju'uneene'ut ameu nookan. ³⁴Intok bu'uraatau, jita ameu teuwaabae'eteko juni'i, ta'abwi machilaatau a' tammachiaka ameu a' nookan. Taa chukula, jume' a' woj mamni ama woimmeu, a' majta'ummeu, junaka'a weemta machisi ameu a' teuwaan.

Ju'u Jesus, juka' jekata cha'atutua.

Intok bawe buaktiam cha'atutua

³⁵Intok jiba junae taewait, kuptisuko, a' majta'ummeu inen jiiak:

—Inie bawe ba'ata waetana bicha te katne —ti ameu jiiak.

³⁶Intok juka' bu'uu yoemrata, ama anemta to'o sikaa, intok jiba junama'a kuta kanoapo, bem ane'epo, omot bicham bawet bo'oo joo japték. Intok ket waate ama aanen, wate kuta kanoammetchi. Juname'e intok ket aamak sajak.

³⁷Intok tu'isi bwe'uusi jejekak. Intok jume' bawe biaktiam, kuta kanoapo wajiwa am beban. Intok che'ewasu ba'ae tapunan. ³⁸Aapo intok ju'u Jesus, kuta kanoapo, amapo, bwe'u tajo'orim nat ropoktimmet bo'ooka, kotchimen. A' majta'um intok a' busaka:

—Rabii —tim au jiiak—. Jaisa, abe inim itom kokko'u juni'i, empo kia kaachin emo eetua ja'ani —tim a' temaek.

³⁹Junak intok sep busak, ju'u Jesus, intok yejteka, jekatau: —Yaate'e —ti au jiiak.

Bawetau intok ket junalensu: —Yanti cha'atu'e —ti au jiiak.

Junak intok, ju'u jeeka cha'atuk. Aet chukula intok si'lime, yanti taawak. ⁴⁰Jesus intok bempo'immeu inen jiiak:

—Jaisaaka eme'e, unnaa emo majjaitua —ti am temaek—. Jaisa eme'e, enchim jiapsipo, Liojta ka yoem'ea —ti am temaek.

⁴¹Juname'e intok, tu'isim a' suum eiyaka taawak. Intok inenim jiiän:

—Ini'i intok, jabetakasa tua
Kia ju'u jekataka juni'i, intok
kia ju'u bawetaka juni'i, aapo'ik
nesaweka'po aman aauk —tiian.

**Ju'u yoeme, bwiaara Kalaara' tea'po
jomeme, bebeje'eri ka tu'i jiapsi
e'eerim, a' jiapsipo jipueme**

5 Intok sekka'ana bawe betana,
bwiaara Kalaara' tea'po yajak.
²Aapo Jesus intok, kuta kanoapo
yeu siika, junama'a intok senu
yoeme, kokkoarim ma'ari'po jiba
a'aneka, intok bebeje'eri ka tu'i
jiapsi eerita a' jiapsipo aet aneka,
Jesus'tau yeu sikaa, a' nankek.
³Juna'a intok, kokkoarim ma'ari
kari ya'arim jiba jojo'an. Intok
kia sisi'iwok wikiam ya'arimmea
juni'i, ka a suma'atun. ⁴Bwe'ituk
jue benasia, sisi'iwok wikiammea,
intok mampo ae a' suma'im
susumawan. Intok mampo yee
ammea susumammea chatchaawan.
Taa juname'e wikiam intok, aapo
a' utte'awammea am chuk chuktan.
Intok mampo ae a' suma'im juni'i,
chuk chukti wiiken. Intok kia jabe
juni'i ka'a yu'een. ⁵Juna'a intok,
tukaariat intok taewait naa buusti,
kaupo jiba chai sisimen. Intok
kokkoarim ma'ari'po jiba weaman.
Intok tetammea jiba ko'okosi au joo
sisimen. ⁶Intok Jesus'tau mekka'ekut
bichaka, au tajtia buiteka, au
tonommea kikteka, a' yo'ori taitek.
⁷Junak intok ju'u bebeje'eri jiapsi,
aet wajiwa aneme, kusisi inien a'
chaituak:

—Jesus —tiia—, Lios, si'imem
bepa yo'orisi machik u'usi —tiia—.
Jitasa empo nemak lutu'uriak.
Liojta betchi'bo eu ne ujbwana,

ka bat ko'okosi em nee ya'ane'
betchi'bo —ti au jiiak.

⁸Bwe'ituk ju'u Jesus, inen jaibu
au jiulatukan:

—Empo, bebeje'eri ka tu'i jiapsi,
inie yoemta jiapsipo wajiwa betana
yeu weye'e —ti au jiulatukan.

⁹Jesus intok, junau, ka tu'i
jiapsitau:

—Jaisa empo teak —ti a' temaek.

Juna'a intok, inen a' yoopnak:

—Bu'uuraapo te ta'eewa, bwe'ituk
tu'isi juebenate —ti a' yoopnak.
Bem nokpo intok, Lejionpo
ta'eewan.

¹⁰Junak intok juname'e bebeje'eri,
ka tu'i jiapsi e'eri, tu'isim Jesus'tau
jiokot jiaka am au ujbwana,
junama'a bwiaaraapo pa'akun
mekka bicha ka bem yeu beeptune'
betchi'bo. ¹¹Junama'a intok, senu
kawiu jeela, kowim tu'isi juebenaka
ama ji'ibwa sasakan. ¹²Juname'e
si'ime intok, bebeje'eri jiapsi ka tu'i
e'eri, Jesus'tau tu'isi jiokot jiaka, au
ujbwanan:

—Juname'e kowimmeu itom
bittua'e, amet itom kimune'
betchi'bo —ti au jiakai.

¹³Junak intok ju'u Jesus junen
ameu a' chupak. Juname'e ka
tu'i jiapsi eeri intok, junae yoem
jiapsitat yeu sajaka, juname'e kowi
jiapsimmet kiimuk. Juname'e intok
wooi miil kowimtukan. Intok si'ime,
kau bemte'utchi, luula tenneka,
baweu ko'om watteka, ama am
kokkok.

¹⁴Jume' intok, am suuame, junama'a
yeu tenneka, wasampo bem ama
wa'am kate'epo, a' etejo sasakan, intok
bwe'u jo'arau yeu yajaka, ket junuen
a' lutu'uria yaak. Junama'a jo'aakame

intok, aman bicha yeu sajaka, aman a' bit betchi'bo, intok jita ama yeu sika'apo aman aet ju'uneebokai. ¹⁵Intok Jesujtau yajaka, waka'a bat naataka juebena bebeje'erita ka tu'u jiapsi eerita a' jiapsipo wajiwa aet anemta, tu'isi supetuaritaka, yuma'isi suakamtam ama bichak. Intok aet emo jiapsi womtak. ¹⁶Intok jume' waate ama aneme, bat naataka juka' bebeje'eri jiapsi ka tu'i eeriakamta, jachin au yeu a' sika'apo aman, junammeu a' etejon. Intok kowimneu, jachin ameu yeu a' sika'apo juni'i, ket bempo'immeu a' etejok. ¹⁷Junak intok, si'ime jume' ama jo'aakame, Jesujtau ujbwan japtak, junama'a bem bwiraapo betana, pa'akun bicha yeu a' weene' betchi'bo.

¹⁸Junak intok juka' Jesujta, kuta kanoau a' ja'amubaa, ju'u bat naataka juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeriakamta, junammea jikot au bichaka'u, juna'a, Jesujtau ujbwanan, aamak weeboekai. ¹⁹Taa ju'u Jesus ka junen e'eaik:

—Em jo'au bicha siime —ti au jiiak—. Liojta, juka' tu'uwata enchi a' ya'ariaka'po aman, intok tua enchi a' jijiokoloka'po aman, am etejoriane —ti au jiiak.

²⁰Junak intok juna'a, sep siika, intok Lekaapolij tea'po, juka' Jesujta, tu'uwata au a' yaaka'po aman, intok tua a' jijiokoloka'po aman, naas a' etejo taitek. Junama'a jo'aakame intok, tu'isi a' suum e'eiyak.

Jairo' teamta maarabeu jaisa au yeu sika'apo, intok ju'u senu jamut, Jesujta supemmet mamtekame

²¹Jesus intok, juchi kuta kanoapo, jiba junama'a bawepo, omot

bicha yeu sika, omot yeu yepsak. Junama'a intok, bawe mayoau jeela a' aneo, tu'isi juebenaka ama au nau yajak. ²²Junama'a intok, seenu, juriom emo nau totojiwaka'po, ama yo'o ya'arime, intok Jairo' teakai. Juna'a ama Jesujtau bicha yeu sika, au yepsaka, au tonommea kikteka, ²³tu'isi au ujbwanak:

—Ju'u in maara, unnaa ko'okoe, intok abe muuke —ti au jiiin—. Empo aman au sika, aet mamte'e, tiia. Bwe'ituk junuentuka'ateko, juna'a, au inne'eteka, jiapsine —ti au jiiak.

²⁴Jesus intok aamak siika. Junak intok, juebena yoemra aamak sajaka, nasuk a' weeyaka, kia nau a' pitta sakan. ²⁵Junama'a intok, senu jamut, woj mamni ama wooi wasuktiapo, ojbota jiba wo'otan. ²⁶Intok juebena yee jijittome a' jittolatukan. Intok si'imeta a' jipue'uta amet wiutak. Intok kia junuentaka juni'i, yu'in eewamta kaita jajamek. Che'a juni'i, ka tu'i simen. ²⁷Intok Jesujta ama ane'e betana ju'uneyyaka, juebena yoemrata ama ane'epo, nasuk aman kibakeka, Jesujtau amatana au yepsaka, a' supewammet mamtek.

²⁸Bwe'ituk inen au eetuan: “Kia ne a' supewammet mamteka'ateko juni'i, ino ne ine'etenee”, ti au eetuk.

²⁹Junak intok junama'a lautipo, ju'u ojbo sep cha'atuk. Intok junae ko'okoata betana au a' inne'eteka'po aman, a' takaawata tu'isi maisi a' inne'an. ³⁰Junak intok, ju'u Jesus, senuku tu'uwatunemta aapo'ik takaapo yeu simlatau ju'uneyyaka, bu'uu yoemratau bicha kuakteka, inen ameu nattemaek:

—Jabesa ju'u in supemmet mamtekame —ti ameu nattemaek.

³¹ A' majta'um intok, inen au jiiak:

—Empo yekaka ju'unea, yoemrata tu'isi enchi nau pitta'po, intok: “Jabetasa junen em supemmet, et mamteka'po”, nattemae ja'ani.

³² Aapo intok, ju'u Jesus, nape konila, si'imem naj bitchutaitek, ju'uneebakai, jabetata aet mamteka'po. ³³ Junak intok ju'u jamut, au yoakai, intok au majjaituaka, jachin au yeu simla'po aman, ju'unekai, Jesujtau yepsaka, aapo'ik bichapo, tonommea kikteka, aapo'iku au yeu bwiseka, au nookan Jesujtawi. ³⁴ Junak intok ju'u Jesus inen au jiiak:

—In jamut yoemia —tiia—, em a' suale' betchi'bo, emo ine'etela'e. Kaachin eaka weene. Intok inia em ko'okoata betana emo ine'etelatakai —ti au jiiak.

³⁵ Ket junuen a' nokaosu, ju'u yo'o ya'arime, Jairo' teamta jo'aa betana, waate ama au yajak, inien jiakai:

—Em mara muukuk —tim au jiiak—. Kat intok inika'a yee majtamta suate bicha —titan.

³⁶ Taa ju'u Jesus inien jiuwamta jikkajaka, yo'o ya'arita Jairo' teamtau, inen jiiak:

—Kate'e jachin emo eetua'e —ti au jiiak—. Net yoem'ea'e —ti au jiiak.

³⁷ Intok kaabeta intok aamak wee'li'ak, taa juka' Peo' teamta jiba intok juka' Jakoobo' teamta, intok juka' Joanta, Jakoobo' teamta saira. ³⁸ Junak intok, juriom emo nau totojiwa'po betana, ju'u ama yo'o ya'arimta jo'apo yepsak. Intok juebenammeu, bwanaka, te'inemmeu yepsak. ³⁹ Jesus ameu kibakeka, inen ameu jiiak:

—Jaisa em aulamtaka, ama butti jiiia —ti am temaek—. Ju'u usi jamut ala, kia beja kotche, taa ka mukia —ti ameu jiiak.

⁴⁰ Junuen a' jiao intok, juebenaka kiala'a atbwaka, jak wa'am a' eeyan. Junak intok, aapo ju'u Jesus, pa'akun bicha si'imem yeu beebaka, usi jamutta bo'okau, a' malawata intok a' japchiwata, intok aamak rejteme, wajiwa bicha am nunuk. ⁴¹ Junaka'a usi jamutta intok, mampo bwiseka: —Taliita kuumi —ti au te'eka.

Ini'i noki intok, kuaktituk, inen jiubae: “Usi jamut, eu ne junen jiiia, enchi ne yejtesae”, ti jiubae ini'i nooki.

⁴² Juna'a usi jamut intok, sep yejteka, naj weetaitek. Bwe'ituk woj mamni ama wooi wasukten. Inia weemta betana intok, jume' ama aneka a' bichame, bem jiapsipo, tu'isi a' suum e'eiyaak. ⁴³ Taa ju'u Jesus intok, tu'isi ameu ujbwanaka, kaabeta a' ju'uneyyane' betchi'bo, kaabeta am etejoriasaen. Intok juka' usi jamutta a' ji'ibwatuanesaen.

Jesus, jum ili bwe'u jo'ara, Nasaret tea'po aane

6 Jesus intok, junama'a yeu sikaa, tua a' bwiarau, ama a' yo'otuka'po yeu yepsak. A' majta'um intok, aamak aman yajak. ² Intok juka' sabala taewata yumako, Liojta yo'ori betchi'bo, intok Liojtau nok betchi'bo, jume' juriom nau totojiwa'po yepsaka, ju'u Jesus, yee majtataitek. Juebenaka intok a' jikkajaka, a' suum eiyaan, intok inenim jiakai:

—Jaksa tua, ini'i, inika'a weemta ta'aak. Intok jita koba suawasa

ini'i aet ayuka'u. Intok juka' suum watchisi machik, jaisa tua aneka, a' jooa. ³Jaisa ini'i ka juna'a, yoem kapinteota u'usi, intok Maria' teaka a' ou'asoak. Intok a' sailawaim si'lime inim itomak aane. Ju'u Jakoobo' teame, intok ju'u Jose' teame. Intok ju'u Juraj teame. Intok ju'u Simo' teame. Inime'e si'lime inim itomak aane. Intok ket a' jamut waiwam si'lime inim itomak aane, tiian.

Intok si'lime jume' ama aneme, ae tana, jaana emo eetuak. ⁴Taa ju'u Jesus intok, inen ameu jiiak:

—Kia jabe juni'i, Liojta betana weyemta a' ju'uneyyatuawame, yeteu a' teuwaane' betchi'bo. Juna'a, jak juni'i a' ane'epo, a' noka'u betana, yo'oriwaka, jikkajitune. Taa tua a' bwiraapo a' jome'epo, intok jiba a' ta'eewa'po, intok kia a' jo'awa'po juni'i, junama'a jiba, a' noka'u betana ka eeyatune, intok ka jikkajitune.

⁵Junama'a intok, bem ka'a sualbae' betchi'bo, juka' suum watchisi machik, tu'isi jita a' joa'uta, junama'a ka'a yaak. Taa jume' ili ama jaikim, ama ko'okoeme jiba, amet mamteka, emo am inne'etetuak. ⁶Intok jume' ka'a sualeme betana, aapo ju'u Jesus, tu'isi am suum eiyaka taawak, bem ka'a sualbae' betchi'bo. Bwe'ituk bempo ka'a sualen.

**Ju'u Jesus, jume' a' majtiwam,
na'ikim am bittuak, bem
jinabakane' betchi'bo**

Intok junama'a ka bwere jo'aram be'ekatana weamaka, yee majta sisimen. ⁷Intok jume' woj mamni

ama wooi, a' majta'ummeu chaiteboka, na'ikim wowoim nau, naj bittuak. Intok jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsi e'erita bem jiapsipo wajiwa aneme juni'i, yeu am bepriane' betchi'bo, utte'ata amet autuak. ⁸Intok bem bo'o joone' betchi'bo, tebe kutam jiba, mampo am machu'utisaen. Intok kaita intok am weeyaasaen. Kia tomita juni'i, kaita am weeyaasae. Intok kia bo'ot bem bwa'anee'u juni'i, ka'am weeyaasae. Intok jita pu'aktita juni'i, ka'am weeya'ii'a. ⁹Intok bea'abochampo wokteka jiba am bo'o joosaen. Intok bem supenee'uta, ka nat wooi a'anaata am weeyaasaen. ¹⁰Intok ket inen ameu jiiak:

—Enchim bo'o joa'po, jak bwere jo'arau enchim yaja'po, senu a' jo'apo enchim nunuka'ateko, ama jiji'ibwa betchi'bo, intok ama totto' betchi'bo, junama'a jo'aapo jiba tawaane'em, enchim ama anbae'po tajtia. ¹¹Intok kia jak bwere jo'arapo juni'i, junama'a ka mabetbaawa'ateko, intok enchim noka'uta, ka'a jikkajibaawao, junama'a yeu sajaka, kia juka' ama bwia to'ochiata, enchim wokpo ama emot chu'aktekamta, ama emo wok tatake'em, ka tu'isi bem aula'po aman, bem a' ju'uneyyane' betchi'bo. Inien san beja, inien ne emou jiia, Liojta yee aet ya'uraa bittuane'uta taewaita yumako, juna'a jo'ara, che'a jikot au bitne, intok bettesi che'a au aune, ju'u bwe'u jo'ara Sorooma' teamta bepa, intok ju'u bwe'u jo'ara Komooro' teamta bepa.

¹²Juname'e a' majtim intok, junama'a yeu sajaka, yoemrata,

juka' ka tu'ik, ka intok bem a' bo'o jooriane' betchi'bo, Liojta nok lutu'uriata am majta sakan. ¹³Intok jume' bebeje'eri, ka tu'i jiapsi e'erita, bem jiapsipo amet aneme, juebenam junuen, pa'akun yeu am bepriak. Intok jume' kia ko'okoeme, oliibo'ouwo takata, aseite ya'arita'e amet bemtaka, emo am inne'etetuan.

**Juka' Joan yee babatoowamta,
jaisa a' mukuka'po**

¹⁴Ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame intok, juka' Jesujta a jita a' joa'apo aman, si'imekut a' ju'uneyyawa' betchi'bo, a' jikkajak. Junak intok juna'a yo'o ya'ari Eroorej teame:

—A' Joan yee babatoowame —ti jiiian—, bat naataka inien, yee babatoowasukame —ti jiiian—. Taa i'an kokkolam nasuk a' jiabijtelatuka' betchi'bo, Liojta betana utte'awae, suum watchisi machik a jooa.

¹⁵Waate intok:

—A' Eliaj teame —ti jiiian.

Wate intok:

—Liojta betana noktuawame'e —titan—, oo waate, bat naataka jume' Liojta betana a'abo bittuarimpo a' weye'e —titan.

¹⁶Ju'u Eroorej teame intok, inien jiuwamta jikkajaka, aapo inen jiiak: —Ini'i ju'u Joan yee babatoowame, in koba chuktateboka'u. Kokkolam nasuk jiabijtelatuka, inim weama —titan.

¹⁷Bwe'ituk jiba aapo ju'u Eroorej teame, Joan yee babatoowamtat nesawek, ya'uraata ye'eta'po a' eta'anesaekai. Ju'u jamut Eroriaj teamta junuen au jiaka'

betchi'bo. Ju'u jamut Eroriaj teame, bat naataka a' sailawata jubiawatukan. A' sailawa intok Jeripe' tean. Juna'a Eroorej teame intok, a' sailawata jubi, jubi'ulatukan. ¹⁸Bwe'ituk ju'u Joan yee babatoowame inen au jiakan, Eroorej teamtawi:

—Kate'e tu'isi aula'e —ti au jiiian—, juka' em saira jubita emo a' juptualatakai.

¹⁹Intok ket ju'u jamut, Eroriaj teame, juka' Joanta a' omtaka, a' me'epean. Taa ka ama yuuman. ²⁰Bwe'ituk ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame, juka' Joan yee babatoowamta au majjautuan. Bwe'ituk tu'isi aet ju'uncan, a' tu'u yoemtuka'po aman. Intok tu'i lutu'uriata a' noka'apo aman, ju'u Eroorej teame. Inia betchi'bo san, juka' ka tu'ik au ya'abaemta, kaabeta au suua'ii'an. Intok juka' Joanta au nokaka'uta, ka tua aet ju'uneaka juni'i, a' yo'oreka a' jikkajan. ²¹Junak intok, Eroorej teamta aet yeu tomteka'po taewai yuumak, intok pajkoteboka, intok junama'a aapo'ik ya'uraata a'abojtebok. Intok jume' waate ya'uraapo tetekiakame. Intok bwiara Kalilea' tea'a betana, jume' ama ya'uram. Junama'asan ju'u jamut Eroriaj teame, Joan yee babatoowamtau a' ya'abae'uta, au yaak. ²²Junama'a intok, jamut Eroriaj teamta jamut'asoa, aman kibakeka, ye'eka, ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame intok, tu'isi a' musa'uлека taawak. Intok jume' ama aamak ji'ibwaka aamak ama aneme, ket a' musa'uлека taawak. Junak intok ju'u yo'o ya'ari, junae usi bemetau inen jiiak:

—Jita juni'i em waata'uta, neu a'awa'e —ti au jiiak—. Ne intok, enchi a' maktebone.

²³Intok tua au a' makne'etiakai, kia jita juni'i, au a' a'awa'uta, —kia si'imekut in nesawe'po juni'i —tiakai—, wateku, enchi yo'o yaaka enchi ama nesautuanee juni'i —ti au jiiak. ²⁴Juna'a usi jamut intok, a' malabeu bicha sikaa, aman au nattemaek:

—Jitaa ne tua au a'aune —ti a' temaek.

Junae mala intok inen au jiiak:
—Joan yee babatoowamta kobata, pu'atopo au a'awa —ti au jiiak.

²⁵Junak intok juna'a usi jamut, sep Eroorej teamtau kibakeka, inen au jiiak:

—I'an lautipo —tiia—, Joan yee babatoowamta kobata, pu'atopo neu tojine —ti au jiiak.

²⁶Junak intok ju'u Eroores, tu'isi ka au alleetuak, inile benasi weemta ka ya'abaekai. Taa a' noka'uta betana, a' tuatune'po aman noklataka, intok jume' waate aamak ama aneme, a' jikkajaka' betchi'bo, aet a' nok mabetaka, aapo'iku utte'atukan, a' nokaka'uta betana junuen aet a' nok mabetne'po. ²⁷Junak intok ju'u yo'o ya'ari, ama si'imeta suuame, intok a' nesawata betuk jipueka intok a' sawe'um, senuk, Joan yee babatoowamta kobata aman a' nu'une' betchi'bo, aet a' sawek. Juna'a intok, Joan yee babatoowamta eta'ipo aman au sikaa, a' koba chuktak. ²⁸Junae Joan yee babatoowamta koba intok, pu'atopo, Eroorejta kateka'u yeu tojiwak. Junama'a intok, ju'u u'usi

jamut a' makwak. Ju'u usi jamut intok a' malabeu a' tojak.

²⁹Bat naataka intok, junae Joan yee babatoowamta majtaka'um, inien a' ya'awaka'po aman a' ju'une'eeyaka, a' takaawata aman nu'uka a' ma'ak.

**Ju'u Jesus, mamni miil
o'owim ji'ibwatua**

³⁰Jume' Jesujta majta'um intok, aapo'ik betana naj bittuarime, juchi si'imie aman au yeu yajaka, si'imeta waka'a bem tekil yaaka'uta, intok bem yee majtaka'uta, Jesujtau a' lutu'uria jooan. ³¹Junak intok ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Eme'e, nemak, kaabeta ane'u bicha te nau saka'ane. Intok junama'a, chubala juni'i, yum jo'e betchi'bo, tiia.

Bwe'ituk junama'a bem ane'epo, ju'u yoemra tu'isi juebenaka, waate saka'asakan, wate intok au yeu yaji sakan. Intok ka a yum jo'en. Intok kia ka ammea a ji'ibwan juni'i. ³²Junak intok, kuta kanoapo ja'amuka, kaabeta ane'epo, omot bicha sajak. ³³Waate intok, bawe mayoa mak lopola ja'abwekame, mekka'ekut ja'abwekame, ama wa'am am kateo, am junamentuka'po amet ju'une'eaka, yeu a' yebijnee'u bicha, aapat bo'o joo japtek. Intok jume' ka bwere jo'arampo jo'aakame juni'i, intok kia bwere jo'arampo jo'aakame juni'i intok, yeu a' yebijne'ewi tenneka, aapat aman aawas aneka a' bo'o bichan. ³⁴Jesus intok aman yebijsuseka, juebena yoemrata ama aawas anemta teak. Intok am jijjokolok. Bwe'ituk, kia bwala

chiktulamtaka, kaabeta am suua'a benasi machiakan. Junama'a intok, juebena weemta am majtataitek.

³⁵Intok jaibu tu'isi kupti taiteo, a' majta'um aman au yajaka inen au jiiak:

—Tu'isi te mekka, pa'ariapo aane, intok jaibu tu'isi kupte —tim au jiiak—. ³⁶Tu'i ean —tiian—, inika'a yoemrata, empo, bem bwa'anee'uta bem aman jinune' betchi'bo, inim ka itou mekka, jume' ili jo'aram joka'awi am bittuaka'ateko —tiian—. Bwe'ituk kaitam bwa'amachi —tim au jiiak.

³⁷Aapo ju'u Jesus intok am yoopnaka:

—Eme'e am ji'ibwatua'em —ti ameu jiiak.

Bempo intok inien a' temaek:

—Jaisa jumak, te aman sajaka, tiian, paanim woi sientom lenariom jinuriaka, am a'a'aboj betchi'bo ja'ani, tiian. Jaksa te jita nu'uka am ji'ibwatuanee' betchi'bo.

³⁸Jesus intok:

—Jaiki paanimsa eme'e nunu'ubwa —ti am temaek—. Aman sajaka a' bicha'em —ti ameu jiiak.

Aman am ju'uneyyaka intok:

—Mamni paanim, intok wooi kuchum —tim au jiiak.

³⁹Junama'a intok, baj sialiku, bu'uuraata, nat wikiaka am jootesaen. ⁴⁰Junuen auka intok, junama'a intok, mamamni takaasia, aet nat wikiakai, taa nattepola, joote japte. Intok ket, woi taka ama woj mamnesia, aet nat wikiakai nattepola, waate ama joote japte. ⁴¹Jesus intok, jume' mamni paanim nu'uka, intok

jume' wooi kuchum, teekau jikau bitchuka, Liojta bai saek. Chukula intok, jume' paanim rebektataiteka, a' majta'ummeu am bwisek.

Juname'e intok, junae yoemrata, si'imemmet amet am na'ikimtene' betchi'bo. Intok jume' wooi kuchum ket junalensu amet na'ikimtwak.

⁴²Intok juname'e si'ime, jiapsi yuma'isi ji'ibwak. ⁴³Jume' paanim intok jume' kuchum ama yeu be'ekame intok, woj mamnim ama wooim warimtaka toboktituk.

⁴⁴Jume' intok, inien a'aboj wakame, mamni miil yoememtukan.

Ju'u Jesus, ba'a bepa weama

⁴⁵Jesus intok, jume' a' majta'um, kuta kanoau am ja'amusaeka, am bamijtuataitek, aapat, Betsaira' tea'u bicha am katchaekai. Juka' bu'uuraata ama au anemta saka'atuasu'po tajtia. ⁴⁶Si'imem na'ikim saka'atuasuka intok, ju'u Jesus, senu kauta kateka'u bicha siika, junaman Liojtau bicha nok betchi'bo.

⁴⁷Intok jaibu jeo jomteo, ket aapo'iksu waki bwiapo aapolaik aneosu, ju'u kuta kanoa, baweta nasuk jeela weaman. ⁴⁸Ju'u Jesus intok am bichak, kuta kanoapo aneka, jibweeta lottilamtakai. Bwe'ituk ju'u jeeka am nankika weyen. Intok maukaapo, abe matchuu, bawe bepa weyeka, ameu yepsak ju'u Jesus, intok amepat au weetuan waja'aleka weyen.

⁴⁹Bempo intok bawe bepa weemta a' bichakai, tukaapo, jita yee wom womtame ama weama, ti ean. Intok emo a' majjaituaka emo chaituan.

⁵⁰Bwe'ituk si'ime a' bichaka, emo

womtak. Taa aapo ju'u Jesus intok, sep ameu nookak:

—Kate'em jachin emo eetua'em —ti ameu jiiak—, intok katem emo majjaitua. Bwe'ituk inepone juna'a —ti ameu jiiak.

⁵¹Intok kuta kanoau ameu ja'amuka, juka' jekata sep cha'atutuak. Bempo intok, majjaurimmea, batte jachin aayuk. Intok tu'isi aet im suum'eaka taawak. ⁵²Bwe'ituk jume' mamni paanimmea intok jume' wooi kuchummea, bu'uuum ammea a'abojwamtat betana, junaet ka a ju'unean, Jesujta a jita a' joa'apo. Bwe'ituk bempo ketuni ka'a mammaten.

**Ju'u Jesus, jume' ko'okoeme,
Jenesaret tea'po jo'aakame,
emo am inne'etetua**

⁵³Intok juna'abo, waetana betana bem ane'epo, Jenesaret tea'u bwiarau yeu yajaka, junama'a kuta kanoapo bawe mayoau yeu yajaka, bem aet rejte'u, jita a' sumaka, yeu sajak. ⁵⁴Junama'a jo'aakame intok, sepim aet ju'unek. ⁵⁵Junama'a jo'aakame intok, naj tenneka, jume' bem ko'okoiriawame, si'imekut betana, bem jipetekipo, kia jak juni'i, aapo'ik ane'etea'po jikkajaka, junaman au yeu tojiwan jume' ko'okoeme. ⁵⁶Intok ka kia bwere jo'arampo yeu a' yepsa'apo juni'i, intok kia bwere jo'arampo a' yepsa'apo juni'i, intok si'imekut, wasammetchi a' weama'po, junama'a aet naj rejtiwa'po, jume' ko'okoeme yeu tojiwan. Intok Jesujtau ujbwanwan, kiala'a supewammet juni'i, aet

mamte betchi'bo. Jume' intok, a' supewammet aet mamtekame, sepim emo inne'eten.

**Juka' yoemta jiapsiwa, ju'u
ka tu'isi a' tawaame**

7 Junama'a intok, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana, jume' waate juriom, bem junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo emo teuwaame, intok jume' juriommeu maejtom, juname'e Jesujtau nau yajak. ²Juname'e intok, Jesujta majta'um, ka bajimalataka ji'ibwame bichaka, jiapsita juni'i, jaiti jooan, tiian, intok ka tu'isi am tawa'atiian. ³Bwe'ituk jume' waate juriom, paiseompo emo teuwaame, intok si'ime jume' juriom teame, bem yo'owasuka'um junuen aet am majtalataka, junuen bem aet joiwala'po aman a' bo'o joorian. Bwe'ituk ka bajimalamtaka, kaachin ji'ibwane. ⁴Intok kia jakun weamaka juni'i, a' jo'awapo yeu yepsaka, ka bajimala'atek, ka ji'ibwane. Intok che'a ta'abwi weemta juebenak im jooan. Pu'atom bem ama jiji'ibwa'uta, intok bem ama ba'a jeje'ee'uta, intok bem aet ji'iboboa'uta, intok bem aet ji'ibwowamta, sisi'iwok soto'otuko juni'i, intok babu soto'otuko juni'i, intok bem aet toto'uta, junaka'a si'ime weemta, ba'ammea a' si'i si'itaka a' te'ochian. Junuen a' sualeka, junuen a' bo'o joorian. ⁵Jume' waate juriom, paiseompo emo teuwaame, intok jume' juriommeu maejtom, Jesujtam temaek:

—Jaisa betchi'bo —tiian—, jume' em majta'um, bat naataka yo'oraata,

ju'ubem aet yee majtaka, intok junuen aet joiwalataka, junuen a' bo'o jooriawa'po, inime'e em majta'um ka inien a' bo'o jooria —tim a' temaek—. Bwe'ituk bem sawaa'uta, ito benasi ka'a ba'a si'i si'ita. Intok kiam ka babajimaka juni'i, jiji'ibwa saka.

⁶Jesus intok inen am yoopnak:

—Pa'akun tana, eme'e, bitpo tu'i yoememtu machika juni'i, taa enchim jiapsipo wajiwa, ka tu'i yoememtaka junuen em maachi. Inien a' wee'po san ju'u Isa'iajtuka'u emot nokaka, inien a' ji'ojtek:

Ini'i yoemra, ti ji'ojtek, kia tenie nee emo yo'oritua, tiia.

Taa bem jiapsim, tu'isi mekka neu aane, tiia.

⁷Intok kia tenie, junuen bem emo nee yo'oritua'u, kaita'po taawa.

Bwe'ituk o'owim betana weyemta intok yee majtawamta, junaka'a emo bo'o jooria saka, tiia.

⁸Bwe'ituk tua junaka'a Lioj nesaurita su'u tojilamtaka —tiia, ju'u Jesus—, o'owim betana weyemta junuenim emo a' majtalamtaka junuen aet joiwalataka a' bo'o jooria. Bem ama aet jiji'ibwaa'uta, intok bem ama aet ba'a jeje'ee'uta, intok si'imeta bem sawaa'uta, ba'a si'i si'itakai a' te'ochia, intok kia ta'abwi weemta bo'o jooria —ti ameu jiiak.

⁹Intok ket inen ameu jiiak:

—Juka' enchim aet joiwalaa'uta, intok yoemrata enchim aet sawee'uta, junaka'a che'a tu'ureka a' bo'o jooriabaeka, tua junaka'a Lios nesauta, kia kaita'po em a'

tawaala. ¹⁰Bwe'ituk Moiseejtuka'u, Liojta betana inien a' mabetaka, ji'ojteita to'o siika. Juna'a ji'ojtei intok inen jii: “Em achaita intok juka' em malata, am yo'oreka'am bicha'e”, ti jiiak. Wa'a intok, “A' malawata intok a' achaiwata, ju'ena noktae am nok beje'ekame, juna'a, ya'uraapo yeu tojiwaka, muk maisia bettesi aet autuanaa.”

¹¹Taa eme'e intok, kia jabe juni'i a' achaibewi intok a' malabewi inen jia'ateko, tiia: “In enchim mik'ea'uta, Liojpo betana weyemtat na'a sawana' betchi'bo, junaka'a Liojta betchi'bo na'a e'eriala.” Intok inien ameu jiaka'ateko, junak jaibu, ka au utte'atune, a' yo'owawam a' aniane' betchi'bo, ti jii eme'e. (Juname'e juriom intok, inika'a tomita teuwaabae'etek, Korbanpo tiaka, ebreo nokpo a' teuwa.)

¹²Inien intok eme'e aneka, enchim yo'owam ka aniabaeka'eene.

¹³Bwe'ituk, Liojta nesaurita ka enchim chupa'abae' betchi'bo, ju'u enchim aet joiwalaa'utae, intok enchim junuen a' tekipanoa'utae, inie weemtae, Liojta nesaurita kaita'po tawaala'em. Intok ket juebenak wate weemta inile benasi machik eme'e bo'o jooria.

¹⁴Intok si'imemmeu ama anemmeu chaaka:

—Netche'em jikkaja —tiia—. Intok aet mammate —ti ameu jiiak. ¹⁵Kia jabe yoemtaka juni'i, a' takaabeu tu'inee'uk, bwa'ako, intok a' jitataka juni'i, juna'e, ka tu'isi a' jiapsi tawaanee'u, ka au aune. Taa ju'u a' jiapsiwa betana yeu weeme, juna'a ala, a' jiapsiwata ka tu'isi a' tawaane. ¹⁶Ju'u a' mammatebaeme a' mammatene.

¹⁷Junama'a intok, juka' si'ime yoemrata ama yeu sikaa, senu jo'arau kibakek, ju'u Jesus. Junama'a intok a' majta'um, ta'abwi weemtau a' tammachiaka'uta, intok yoememmeu a' teuwaaka'uta, junaka'a weemta, ju'ua' teuwa'ut, au im nattemaek. ¹⁸Aapo intok inen ameu jiiak:

—Jaisa eme'e ket kaita em a mammate ja'ani —ti am temaek—. Jaisa eme'e ka aet ju'unea, kia jabe yoemta juni'i, si'imeta a' bwa'ee'u, juna'a weeme a' jiapsiwata kaachin a nasontene —tiia—. ¹⁹Bwe'ituk juna'a weeme, a' jiapsipo ka ko'om weama, bwe'ituk si'ime a' bwa'ee'u, to'onau luula ko'om weene, chukula intok a' pocho'okuntenaa.

Inien jiaka san, si'ime bwa'aamta a' tu'i, tiia, intok kaabeta a' jiapsi nasonte'tiia.

²⁰Taa intok ket inen jiia:

—Si'ime wa'a ka tu'i eeria, intok ka tu'i nooki, yoemta jiapsipo yeu a' weye'tiia. Inia betchi'bo san, au a' jiapsi nasonte'tiia. ²¹Bwe'ituk yoem jiapsipo ju'u ka tu'u'eewame yeu weama. Jubeka juni'i, ta'abwi jamuttamak au tu'uribaeka a' jiapsipo eene. Intok kia kee jubeka juni'i, kia jabe jamuttamak au tu'uribaeka a' jiapsipo eene. Intok juka' a yee bai ta'aawamta weetua. Intok yee su'awamta. ²²Ju'u jita etbwawame, intok jain juni'i, jita waatiawame, intok emo i'awame. Intok yee bai ta'aawame. Intok ka tiuwame. Intok a yee sibowame. Intok watemmet ju'enasi nokwame. Intok unnaa jikat emo eeyawame. Intok ka suasi emo uju'uwame.

²³Ini'i si'ime ka tu'uwa weeme,

yoemta jiapsipo yeu weye, intok a' jiapsiwa junae ka tu'isi taawa.

**Senu jamut, ka Ijra'elpo
yoemratakai, Jesujta sualek**

²⁴Junama'a yeu sika intok, bwe'u jo'ara Tiirō' tea'u bicha intok Siroon tea'u bicha aman yepsaka, senu jo'arapo kibakek. Intok kaabeta a' ju'uneyya i'an. Taa junuentaka juni'isu, ka a eusek. ²⁵Bwe'ituk senu jamut, a' jamut'asoawata, bebeje'eri ka tu'i jiapsi eerita a' jiapsipo aet anemtae, ko'okoirian. Juna'a jamut intok, aapo'ik Jesujta ama ane'epo a' jikkajaka, au sikaa, bwiau tajtia ko'om pujbaka, au tonommea kiktek. ²⁶Juna'a intok, rieka jamuttukan. Intok senu bwiarapo, Siro peniisa' tea'po jometukan. Juna'a jamut intok, tu'isi Jesujtau ujbwana, juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsi e'erita a' jamut'asoawatat, a' jiapsipo wajiwa aet anemta, pa'akun yeu a' bepria i'akai. ²⁷Taa ju'u Jesus, essoi nokpo inen au jiiak, jamuttawi:

—Ili chu'ummeu, ju'u bwa'aame kaachin bat a ameu mana'atune. Bwe'ituk jume' a' yoemiarimmeu bat weye, bem bat ji'ibwatuanana'u —ti au jiiak.

²⁸Taa ju'u jamut intok, junae essoi noktae, ju'ua' tawaa'ut, aet ju'uneaka, ket junalensu, essoi nokpo:

—Jeewi japchi —ti a' yoopnakai—. Jume' ili chu'um juni'i ket usiwaim, bem aet ji'ibwa betuk jokaari, juka' betukun ko'om yojtemta a bwa'ane —ti au jiiak.

²⁹Junak intok ju'u Jesus, inen a' yoopnak:

—Inien em lutu'uriata nokaka' betchi'bo, em a' waata'po aman eu aune. Ka jain'eaka weene. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeri, em jamut'asoabet a' jiapsipo wajiwa aet ane'u, yeu simlaa —ti au jiiak.

³⁰Juna'a jamut intok, a' jo'awau bicha siika. Ju'u a' jamut'asoawa intok, ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi e'eriata a' jiapsipo wajiwa aet ane'uta, junama'a jaibu aet yeu simlatau, junama'a jipetekpo bo'okamtau yepsak.

**Ju'u Jesus, senuk, naka pittaka,
ka a nokamta au a' inne'etetuak**

³¹Junak intok ju'u Jesus, bwiarara Tiro' tea'po yeu sika intok, senu bwiarau, Siron tea'po aman, naa buusti sikaa, senu bwiarau yepsak. Junama'a intok, woj mamni bwere jo'aramtukan. Juna'a intok, Lekaapolij tea junama'a bwiarara. Chukula intok Kalilea baweu yepsak. ³²Junama'a intok senu yoeme, naka pittaka intok nee'o, au tojiwak. Intok au ujbwanwan, aet a' mamtene' betchi'bo. ³³Intok aapolaik kaabeta ane'epo, omot bicha a' nuk sikaa, junama'a a' nakawapo a' mam pusiawam aet ja'abwak. Intok mam pusiapo au chittuaka, junae yoemta ninpo aet mamtek. ³⁴Jesus intok teekau jikau bitchuka, bwe'um jiabijteka:

—Eppata —ti te'eka.

Ini'i noki, jiaak nokpo kuaktituk intok, inen jiubae: “Tu'urea'e”, ti jiubae.

³⁵Sep intok a' niniwa tu'ureak. Intok tu'isi a nookan ju'u nee'o.

³⁶Intok kaabetau a' etejone'po aman, kutti au nookak. Taa junuen

au a' noka' nasuk su, che'a juni san, si'imekut naas a' etejotaitek.

³⁷Junama'a intok, si'ime, tu'isi a' suum eiyaan:

—Si'imeta a' joa'u, tiaka, tu'isi a' jojoa. Bwe'ituk jume' ka jikkajame, a jikkajitua. Intok jume' ka a nokame juni'i, nonoktua.

**Ju'u Jesus, naiki miil ijra'elpo
yoemem, ji'ibwatua**

8 Juname'e taewaimmet intok, ju'u yoemra tu'isi bu'uuka ama aanen. Intok im kaita bwa'amachiakan. Junak intok ju'u Jesus, a' majta'ummeu chaaeka:

²—Inika'a yoemrata ne tu'isi na'a jiokoleka na'a bicha —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk jaibu baji taewaim inim nemak aneka, intok kaita bwa'amachi —ti ameu jiiak—. ³Intok ne ka'am ji'ibwatuaka'ateko, intok bem jo'arammeu bicha am saka'atuaka'ateko, bo'ot tebae, ka pappeaka, wattinemme. Bwe'ituk bempo'im betana, waate che'a mekka betana inim aane.

⁴Jume' a' majta'um intok inen a' yoopnak:

—Jaksa te tua, inim kaita auka'po, ama butti bwa'amta nu'uka, inika'a yoemrata a a'abojne —tim a' temaek.

⁵Jesus intok:

—Jaiki paanimsa eme'e nu'uka rejte —ti ameu nattemaek.

—Woo busanim —tim te'ekamme.

⁶Junak intok, juka' yoemrata, nat wikiaka am jootesaeka amet nesawek. Intok jume' woo busanim paanim nu'uka, Liojtau bicha nok suka, am rebektataitek. Junak intok, a' majta'ummeu am manak.

Jume' a' majta'um intok, yoemrata bichapo am manak. ⁷Intok ket ka jaiki kuchum nu'uka rejten. Intok ket juname'e nu'uka, Liojtau bicha noksuka, junae yoemrata bichapo mana'awak. ⁸Intok si'ime, jiapsi yuma'isi, jobo'o'jil'ibwakamme. Intok yeu be'aka'uta, woo busan waarimtaka, tapunika toboktituk. ⁹Intok junuen aman a'abojwame, toktim naiki miiltukan. ¹⁰Intok am saka'atuasuka, a' majta'ummak nau, sep, kuta kanoau ja'amuka, senu bwiarau, Lalmanuuta' tea'u bicha siika.

**Jume' paiseom teame, machilaata
bitbaeka, Jesujta a' yaa'ii'a**

¹¹Junama'a a' yepsao intok, jume' waate juriom, paiseom teame, aman au yajaka, aamak emo nok bwijlatukan, a' ji'obila betchi'bo, Liojta betana, teekapo, senu machilaata ko'om weenemta a' ju'unaktesaen. ¹²Jesus intok, tu'isi bwe'um jiabijteka, inen jiiak:
—Jaisa betchi'bo tua, ini'i yoemra machilaata a'awa. Lutula wee'po, tiia, eme'e ka'ka bittuanaa, juka' machilaata.

¹³Junama'a am to'o sika intok, kuta kanoau ja'amuka, sekka'ana, omot bicha siika.

**Jume' paiseom teame, jaisa
bem yee maj majta'po, ju'u
Jesus, a' reberua tiaka nookan**

¹⁴Intok bem bwa'anee'uta, bem weeyanee'u, aawaj koptekamme. Junama'a kuta kanoapo bem kate'epo, wepul paanim jiba nu'uka kaaten. ¹⁵Junak intok ju'u Jesus, esso'i nokpo paiseom teame betana,

intok Eroorej teamta betana, juka' ka tu'ik bem yee majta'uta betana, emo ama suusaeka ameu nookan. Intok reberuapo a' teuwaaka ameu nookan.

¹⁶Junak intok, jume' a' majta'um, naas emo temae japtek, inienim jiaikai:

—Paanim ka itom weeya' betchi'bo jumak reberuata itou teuwa —tim jiiän.

¹⁷Junak intok ju'u Jesus amet ju'uneaka, inen ameu jiiak:

—Jaisaaka eme'e, paanim ka weeya' betchi'bo eme'e nok saka. Jaisa eme'e kaitat mammateka, intok kaitat ju'unea ja'ani. Oo enchim jiapsim namakasi aula ja'ani —ti am temaek—. ¹⁸Bwe'ituk eme'e, in ya'ala'uta enchim pusimmaa bichaka'uta, intok in nokaka'uta enchim nakammae jikkajaka'uta, ili juni'i em ka'a jajjamlata benasi em aula. Katem a au waate juni'i. ¹⁹Jaisa eme'e ka au waate ja'ani, mamni miilim yoemem a'aboj betchi'bo, jume' mamni paanim in amet na'ikimteka'po. Intok jaikika waarimsa intok ama yeu be'ekame, jaiki waarimsa eme'e aman tapuniak —ti am temaek.

Bempo intok:
—Woj mamni ama wooi waarim —ti jiiak.

²⁰—Intok jume' woo busan paanim, jume' naiki miilim yoemem in ammea a'abojseka'posu, jaiki waarimsa ama toboktituk, ama yeu be'ekame betana.

Bempo intok:
—Woo busan waarim ama toboktituk —tim au jiiak.

²¹Junak intok ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Jaisa betchi'bo eme'e ka a aet ju'unea, ju'ubwa in emou nokaka'uta betana —tiia.

Ju'u Jesus ili jo'ara Betsaira' tea'po jometa, liptita puj tu'ute

²²Junak intok, Betsaira' tea'u bicha sikaa, aman yepsak. Junama'a intok, senu yoeme, liptitaka ama au tojiwak. Intok aet a' mamtene' betchi'bo au ujbwanwan. ²³Junak intok, junaka'a yoemta liptita, mampo bwiseka, junama'a ili ka bwe'u jo'ara a' ane'epo, pa'akun bicha yeu a' nuk siika. Intok a' pujpo a' chitta amet yaak. Junak intok ae bepa mamteka, jaisa ka'a bicha ja'ani, ti au nattemaek. ²⁴Juna'a yoeme intok, ili bit jeelaika, inen jiiak:

—Yoemem ne naj kateme ne bicha —tiia—, taa kia juyam benasi mamachime.

²⁵Intok juchi intok a' pusiwammet aet mamteka, junak intok si'imeta tajpa'alasia machisi bittaitek.

²⁶Junak intok ju'u Jesus, junaman ka bwe'u jo'arau bicha, ka intok a' weesaen, juka' tu'uwata au a' yaaka'uta ka junaman a' etejo'ii'akai. Kiali'ikun a' jo'awau bicha a' simsaeka a' tejwak.

Ju'u Peeo, tua lutu'uriapo juka' Jesujta a' Krijtotuka'po aman, a' teuwa

²⁷Junama'a intok ju'u Jesus, a' majta'ummak, jum bwe'u jo'ara Sesarea piliipo' tea'po, waate ka bwere jo'aram au jeela joka'um, junama'a wa'am yeu siika. Bo'ot

intok a' majta'ummeu nattemae taitek:

—Jume' yoemem, nee jabesa ti jii.

²⁸A' majta'um intok inen au jiiak:

—Enchi Joan yee babatoowame'etiia. Waate intok enchi Eliaj tiia. Wate intok, jume' bat naataka, Liojta betana yeteu noktuawame betana enchi weye'etiia.

²⁹Junak intok aapo inen ameu nattemaek:

—Eme'e intok, nee jabesa'atiia.

Peeo intok:

—Empo ju'u Krijto —ti au jiiak.

³⁰Junak intok ju'u Jesus, aapo'ik, kaabetau a' etejosaeka am tejwak.

Ju'u Jesus, jaisa a' mukne'po betana a' teuwa

³¹Intok inen a' utte'a, tiia, juka' emo benasi yoemta, jiokot au a' bitne'po, intok junama'a yo'o ya'arim betana kaita'po a' bitna'po betana. Intok ama bem maejtom, intok ama te'opopo nesaweme, jume' che'a ama yo'o ya'arime betana, intok me'etune. Taa baji taewaita weyeo, jiaijitene, tiia. ³²Inika'a weemta intok, machisi ameu a' teuwaan. Junak intok ju'u Peeo, aapolaik omot bicha yeu a' nuk sikaa, junuen a' jiaka' betchi'bo, ili a' nok buitaitek. ³³Junak intok ju'u Jesus, amau bicha, jume' waate a' majta'um naj bitchuka, omti nokpo, Peotau inen jiiak:

—Mekka jakun bicha weami'ise'e. Bwe'itik, kia che'a tu'isi, Satanajtumta benasi neu jii. Bwe'itik Liojta betana weyemtate'e ka ju'unea. Taa inim bwiapo, yoemratat betana weyemat jiba'e ju'unea —ti au jiiak.

³⁴Intok yoemratau chaitebok, intok a' majta'ummeu intok:

—Kia jabetaka juni'i —ti ameu jiiak—, in lutu'uriata nemak atteabaeme, juna'a intok inim aniapo weyemtae ae emo alleetuawamta, ka intok junae au taka alleetubaeka'eene. Bwe'ituk junuen au utte'atune. Taa in ea'po aman jiba an sisimne. Intok inien aneme, che'a tu'isi, kia kuuja pu'atemcha weene. ³⁵Bwe'ituk si'ime wa'a i'an lautipo inim aniapo, si'ime weemtatchi, junae tana jiba au eetuaka jiapsa'ateko, junuen auka'ateko, juka' Liojtau bicha yuu jiapsinamta ka teune. Taa si'ime wa'a nee betchi'bo intok inie in tu'i nokta betchi'bo, jachin ya'awaka'ateko juni'i, intok kia me'ewaka'ateko juni'i, juna'a ala, junae, jiapsi jinne'uritune. ³⁶Bwe'ituk jita tu'uwatasa ama jajamne, ju'u yoeme, si'ime juka' aniapo ujjoriatu a' atteako, chukula intok, mukuko, ju'u a' jiapsiwa Liojtau a' weene'u, ka au lutu'uriatuka'ateko. ³⁷Bwe'ituk ju'u junuen mukukame, juchi inim jiapsibae'eteko, kia jaiki tomita beje'etuaka'ateko juni'i, kaachin juchi jiapsine. ³⁸Bwe'ituk kia jabe juni'i, nee tana, intok in tu'i nokta betana au tiutuakame, inim bwiapo inim jiapsame nasuku, jume' ka tu'uwata weetuaka, ka Liojta jiba emo yo'orituame, juname'ebichapo emo tiutuakame, nejpone ket emo benasi yoemtaka, ket juname'e betana ne ino tiutuane, jume' in yeu pu'arimmak, intok Lios achaita ujjoria at teamak ne a'abo ko'om yepsako.

9 Intok juchi intok, inen ameu jii:

—Lutula wee'po —tiia—, inim waate aane, juka' Lioj nesawamta utte'awakamta, a'abo ko'om yebijnemta bitneeme, kee kokkokai, inim ket jiapsaka a' bitne —tiia.

Jum Jesujta ta'abwisi bitwaka'po

²Busan taewaita simsuk intok, ju'u Jesus, juka' Peota intok juka' Jakoobo' teamta intok juka' Joanta, bempolaim yeu nuk sikaa, omot bicha, bwe'u kawiu, jikau im ja'amuk. Junama'a intok, aapo ju'u Jesus, bempo'im bichapo, ta'abwisi bittuk. ³A' tajo'owa intok, kaupo tosai sapam benasi, unnaa beojkosia tosaisia machiakan. Intok inim bwiapo kia jabe juni'i, tajo'orim baksia'atek, kaibu junuen tossaalaisi am basuane. ⁴Junama'a intok, ju'u bat naataka, Liojta betana, yeteu noktuawame, Eliaj teame, intok ju'u Moiseej teame, ket ama yeu machiak. Intok Jesujtamak nau etejok. ⁵Junak intok ju'u Peeo, Jesujtau:

—Tu'isi ne allea achai —tiia—, itom inim ane' betchi'bo —tiia—. Tu'i ean, itepo inim baji ili juya karim yaaka'ateko, senuk ee betchi'bo, senuk intok Eliaj teamta betchi'bo. Intok Moiseejta betchi'bo, ket seenuk.

⁶Bwe'ituk ju'u Peeo, womtilataka, kaita nok machika junuen au jiiian.

⁷Naamu intok amet ko'om yejteka am roptak. Junama'a namupo intok senu jiawai jikkajituk:

—Ini'i juna'a, ju'u in yoemia —tiame—, tu'isi in nake'u, enchim nok jikkajinee'u. —Junuen jikkajituk ju'u jiawai.

⁸Junama'a intok, seej chukti, kaita'po taawak ju'u naamu. Junak intok bempo, naj bitchuka juni'i, kaabeta intokim naa buusti bichak, taa Jesujta jiba, aapolaik ama weekamta.

⁹Junae kauta betana intok ko'om sajaka, ju'u Jesus, bem bichaka'uta, kaabeta am etejoriasaeka am tejwak. Taa juka' emo benasi yoemta, kokolam nasuk a' jiabijtesuko, junak ju'ubwa, bem bichaka'uta am etejosaen.

¹⁰Intok junuen bem tejwawaka'po aman, junaka'a bem bichaka'uta, bem jiapsipo jiba a' jipueka, bempola jiba a' ju'uneyyan, intok, juka' ame benasi yoemta, kokolam nasuk a' jiabijtenee'utat ameu nokwakamtat, junaet ka ju'uneaka, jiba aet emo temaen. ¹¹Junak intok bempo, juka' Jesujta temaek:

—Jume' itom maejtom intok, tiian, jaisa tua jiubaeka inen jiia, a' utte'a tiia, juka' Eliaj teamta bat yebijne'po —ti a' temaek.

¹²Aapo intok ju'u Jesus:

—Lutula wee'po —tiia—, ju'u Eliaj teame bat yebijne. Juna'a intok, inim ama be'emta, aapo a' tu'uteka a' tu'u ya'ane. Taa jum Liojta ji'osiampo, juka' emo benasi yoemtat betana ket senu weeme ama ji'ojtei, juna'a intok, junau, tu'isi jikot machine, intok kaita'po a' bittune —tiia—. ¹³Taa ju'u Eliaj teame intok, jaibu yebijsula, junau intok, si'imetam au yaak, ji'ojteita aapo'ik betana junuen a' teuwa'po amani.

**Ju'u Jesus, juka' ju'ubwa
yo'otumta, bebeje'eri ka tu'i
jiapsi a' jiapsipo jipuemta ye'a
beepriaka au a' inne'etetua**

¹⁴Intok watem a' majta'ummeu yepsaka, bempo'im nape konila,

yoemrata bu'uuk ama anemmeu yepsak. Intok waate bem maejtom, jume' Krijtota majtimmak emo nok bwijlame. ¹⁵Junak intok, si'ime ju'u yoemra ama aneme, Jesujta am teaka a' suum eiyaak. Junak intok a' tebotua betchi'bo au bicha tennekamme.

¹⁶Junak intok ju'u Jesus bempo'im temaek, a' majta'ummak, jitat amemak am nok nassua'po.

¹⁷Senu intok, inen ama a' yoopnak:

—Yee majtame —ti au jiakai—, in yoemia ne eu nu'upak. Bwe'ituk ini'i, juka' bebeje'eri, ka tu'i jiapsita eerita a' jiapsipo aane.

Junae betchi'bo intok ka a nooka.

¹⁸Juna'a intok, kia jak juni'i, bwiapo naas au a' ro'a ro'aktatua. Intok tenpo sosomo'ochiakai.

Intok tu'isi au tam kukume. Intok che'ewasu taka waake. Nejpo intok em majtimmeu a' tojakan, pa'akun yeu a' bepriasaekai. Taa kati'im a pa'akun a yeu a' bepriak.

¹⁹Junak san ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Ini'i yoemra, tua kaita a suale —ti ameu jiakai—. Jaisa inim jiba nee emomak an machian, intok jiba inim jikot nee ino bit i'a ja'ani —ti ameu nattemaek.

Junaka'a intok, junuen ko'okoemta au a' toji nesaen. ²⁰Juna'a usi'o'ou intok sep aman au tojiwak. Ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeri, usi'o'outat aneme, Jesujta ta'aakai, sep juka' usi'o'outa bwiapo au jibeptuak. Intok naas au a' ro'aktituan. Tu'isi tenpo somo'ochiakai. ²¹Jesus intok a' achaibeu nattemaek:

—Jakwoo naatekasa a' junule bena'atiakai.

Juna'a intok:

—Kia ili a' usituka'po naateka —tiia—. ²²Jue benasia intok ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeri, a' jiapsipo aneme, tajipo au a' jimmaatua. Intok kia ba'apo juni'i, bat batte ama a' meme'a. Taa empo a' jinne'u'uteko, itom jikoleka, itom ania'e —ti au jiiak.

²³Junak intok ju'u Jesus:

—Em inen neu jia'apo, “Empo a' jinne'u'uteko”, ti em neu jia'apo. Che'a juni san, empo em jiapsipo, Liojta suale'eteko, a jinne'utu. Bwe'ituk si'lime wa'a a' jiapsipo a' sualeme, kaita aawas aayuk —tiia.

²⁴Junak intok, usi'o'outa achaiwa, kia bwan nok jeelaika:

—Ana'a suale —tiia—, taa netche'e ania'e, che'a yuma'isi in jiapsipo che'a in a enchi sualne' betchi'bo —ti au jiakai.

²⁵Jesus intok, juka' bu'uuraata, bu'uuk au bicha katemta bichakai, juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsi eerita, usi'o'outa jiapsipo wajiwa katekamtau, omti nokpo, inen au jiiak:

—Empo, bebeje'eri ka tu'i jiapsi —tiia—, inika'a usi'o'outa ka a noktuamta, intok ka a' jikkajituamta, pa'akun aet yeu weye'e. Intok ka intok a' jiapsipo aet kibakne —ti au jiiak.

²⁶Junak intok ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeri, junae jiapsipo betana pa'akun yeu weyeka, juka' usi'o'outa tu'isi chaituan. Intok naas au a' wiiktuan. Intok mukiata benasi taawak. Juebenak intok, junuen ama a' bichaka, “Muukuk”,

tim jiiian. ²⁷Taa ju'u Jesus, mampo a' bwiseka, a' yechaka, intok sep kikte.

²⁸Junama'a intok ju'u Jesus, senu jo'arapo kibakeka, junama'a intok aapolaik, jume' a' majtim inen a' temaek:

—Jaisaakai tua, itepo ka a pa'akun yeu a' beebak, juka' ka tu'i jiapsita —tim a' temaek.

²⁹Aapo intok inen am yoopnak:

—Ini'i weeme —tiia—, ka kia jachin juni'i pa'akun a yeu a' beepne. Bwe'ituk pa'akun yeu a' bepriabae'eteko, intok che'a a' yo'ori betchi'bo, ka ji'ibwaka, ka je'eka, intok Liojtau bicha a' nokriakai —tiia.

**Ju'u Jesus, juchi a' teuwaa
jaisa a' mukne'po betana**

³⁰Junama'a yeu sajaka intok, bwiara Kalilea' tea'po ama wa'am sajak. Jesus intok, kaabem am ju'uneyya'ii'an. ³¹Bwe'ituk juka' ame benasi yoemta, a' me'eneeme mampo su'u tojinna'u, intok junuen ya'asuako, baji taewaita weyeo, jiabijtene. Inika'a weemta am majtaka, kaabeta intok naa buusti a' ju'uneyya'ii'an. Taa a' majtim jiba a' ju'uneyya'ii'an. ³²Taa juname'e intok, inie nokit, ka ju'unean. Intok a' temaineeka juni'i, emo a' tiutuan.

**Jume' Jesujta majta'um nasuk, jablesa
ju'u che'a ama yo'o ya'atuneeme**

³³Junak intok, bwe'u jo'ara, Kaperna'o' tea'u yajak. Junama'a intok, jo'arapo aneka, Jesus inen ameu nattemaen:

—Jitasa eme'e bo'ot, jitasa nau etejosakan.

³⁴Taa bempo intok ka'a yoopnak. Bwe'ituk jum bo'ot, bempo'im nasuk, jabeta che'a ama yo'oyatune'po aman, naas emo aet temae sakan. ³⁵Junak intok ju'u Jesus, yejteka, jume' woj mamni ama wooi a' majtimmeu chaaek, intok:

—Emo tana —tiia—, seenu, emou au yoo'eeyabae'eteko, juna'a, si'imemmet chukula weene. Intok si'imem nesauta jooriane —tiia.

^{36,37}Ili usita intok, bempo'im nasuk bichapo kechaka, chukula intok a' maamea a' ibaktakai:

—Kia jabe juni'i —tiia—, in teampo, inien ili usim mabetakame, che'a tu'isi kia nee mabetne. Wa'a intok nee mabetakame, che'a tu'isi kia nee a'abo bittuakamta mabetlatune —tiia.

Ju'u, ka itom ee beje'eka aneme, itomak eaka aane

³⁸Ju'u Joan intok:

—Yee majtame —tiia—, senuk te bichak, bebeje'eri ka tu'i jiapsita e'erita, watem jiapsimpo anemta, em teampo ameu nokaka, pa'akun yeu am bepriame. Junaka'a intok, ka itomak a' weama' betchi'bo, katte junuen a' ansaeka ta'a tejwak.

³⁹Junak intok ju'u Jesus:

—Katem au suua —ti ameu jiiak—. Ake'em a' su'u toja'em. Bwe'ituk kaabe aane, sep ka tu'isi net nokbaaneeme, neae aman intok in team teuwaaka, senuku au tu'uwatunemta, ka kia jabe juni'i a' joaka au a' yaakame —tiia—. ⁴⁰Bwe'ituk si'imime wa'a, ka itom beje'eka aneme, itomak eaka aane. ⁴¹Intok kia jabe juni'i,

nee teuwaaka enchim ba'am mikaka'ateko juni'i, Krijtota betana enchim atteari'po, juname'e, lutula wee'po, Liojta betana tu'uwata mabetne.

Juka' ka tu'isi yee'antuammet nooka ju'u Jesus

⁴²'Intok inime'e, nee sualeme betana, kia jabe juni'i ka tu'ik am ya'ane' betchi'bo ameu noka'ateko, che'a tu'i ean, juna'a, tetata kutanaapo aet suma'awaka, baweu ko'om a' jimaatune'po. ⁴³Intok em maamea, ka tu'uwata ya'abae'eteko, intok junae betchi'bo, jiba yuu taji beete'po enchi antuaneemta, che'a tu'i ean, juname'e mamam chuktituko. Taa ka che'a woim mamaka, jum tajita ka tutuke'po jiba yuu beete'po ka yej ean.

^{44,45}Intok ket jiba junalensu, em wokimmea, jakun bicha sikaa, aman ka tu'uwata ya' betchi'bo, che'a tu'i ean, junaka'a wepul wokim chuktituko, taa ka che'a woim wokeka, jum tajita ka tutuke'po jiba yuu beete'po ka yej ean. ^{46,47}Intok ket jiba junalensu, em pusimmea em bichaka'u, ka tu'isi enchi eetua'ateko, che'a tu'i ean, juname'e wepul pusim yeu am wikeko, bwe'ituk che'a tu'i ean, Liojta nesawau si'imeta kateka'u, wepu'ulaim puseka ama kibakeka'ateko, taa ka che'a woim puseka, jum tajita jiba yuu beete'po yejnee. ⁴⁸Junama'a intok, jakwoo juni'i tajita ka tutuke'po ama anne. Junama'a intok bem takaa, jiba yuu ama anne. Intok ket bwichiam jiba auka'po benasi machine. Inime'e junen ama anne. Jum bwichiam

jakwoo juni'i ka kokko'po. Intok jum tajita jakwoo juni'i, ka tutuke'po.

⁴⁹Bwe'ituk si'ime jume' nee sualeme, jiokot emo bitne, kia taji rupaktiatae, senuk sassaawa'a benasia, wakasim peutame, si'imekut on si'itawa benasia. Taa junae, jiokot emo bitnamtae, jiapsi tu'utenamta jajamne. Intok Liojta enchim yo'orine' betchi'bo. ⁵⁰Bwe'ituk juka' bwa'amta kiawata mak betchi'bo, ju'u oona tu'i. Taa juka' onta, on kiawata ka jipue'eteko, jitaesa cho'okosi a' ya'anee juka' onta. Kiali'ikun san, juka' onata jum bwa'aa'po, a' tu'ireaka'a benasia, eme'e juni'i ket junalensu, tu'isi em nau jiapsaka, watem enchim emou a' suawa'une' betchi'bo enchim bichaka emo benasi bem jiapsine' betchi'bo. Intok yanti jiapsiwame emot naas aune.

**Ju'u Jesus, emo kukunaka
emo su'u tojiwamtat nooka**

10 Junama'a yeu sika intok, Jurea bwiaaraapo ama naa buustia siika. Intok batwe Joran waetana yepsak. Junama'a intok, juebenaka juchi aman au nau yajak. Aapo intok, jiba am majta'a benasia am majtan. ²Jume' waate juriom intok, paiseom teame, ama au yajaka, kiala'a ji'obila' betchi'bo au nattemaek:

—Jaisa, senu a' jubiawata a jimmaanee ja'ani —tim au nattemaen.

³Taa aapo ju'u Jesus intok, inen am yoopnak:

—Ju'u Moiseejtuka'u, jaisa emot a' nesawek —ti am temaek.

⁴Bempo intok:

—Ju'u Moiseejtuka'u ala —tiian—, jubiarita to'o sim betchi'bo, ya'uraapo, ji'osiata yeu jimmaanesaeka a' nookak. Juname'e ji'osiammea intok, senu, a' jubiawata a to'o simne —tiian.

⁵Jesus intok am yoopnaka:

—Enchim namakak jiapseka' betchi'bo —tiia—, juna'a Moiseejtuka'u inika'a nesauta ji'ojtetebok —tiia—. ⁶Taa aniata naateka'po naateka, ju'u Lios ka junuen a' waatan. Bwe'ituk inien ji'ojtei, ju'u Lios, o'outa ju'unaktek, intok jamutta ju'unaktek. ⁷Inia betchi'bo san ju'u o'ou, a' malawata intok a' achaiwata to'o sikaa, a' jubimak jiapsine. ⁸Ka intok wooi yoemem benasia tawane. Inien san beja, woiriaka juni'i, nappat, wepul yoemta benasi eeyatune. ⁹Inia betchi'bo san, wooi jiapsita nau tojirita, Liojta wepul jiapsita ya'arita, inim bwiaapo, ju'u yoeme, kaachin junaka'a a na'ikimtene —ti ameu jiiian.

¹⁰Chukula intok, senu jo'arapo, junae weemta betana, jume' a' majtim au nattemaek. ¹¹Aapo intok am yoopnaka:

—Kia jabe juni'i —tiia—, a' jubiawata jimmaakame, intok ta'abwik jamuttamak jiapsa'ateko, juna'a, tua a' juprita a' kunabeu lutu'uriawame, junaka'a, ta'abwi jamutta ama lutu'uria makako, juna'a, tua a' jamut juprita betchi'bo ka tu'isi tawane. ¹²Intok ket junalensu, kia jamuttaka juni'i, a' kuna jimmaako, intok ta'abwi o'outamak yejteko, juna'a, tua a' kunabeu lutu'uriapo, junaka'a

ta'abwi o'outa au kunatuakamta,
tua a' kunawata betchi'bo ka tu'isi
tawane.

**Ju'u Jesus, jume' ili usimneu,
ameu tu'uwatunemta, Liojtau
bicha am bwanria**

¹³Waate intok, junama'a, ili usim,
Jesujtau tojan, amet am mamte'ii'akai.
Taa a' majtiwam intok, aman yeu
am tojammeu, ameu emo omtituan.

¹⁴Jesus intok junuen am bichaka, au
o'omtituaka, a' majtimmeu inen jiiak:

—Inime'e ili uusim ela'po a'abo
neu tojinaa, katem ammeu suua —
ti ameu jiiak—. Bwe'ituk, inime'e
ili usim benasi emo eetuame, juka'
Liojta utte'a nesawata kateka'po au
lutu'uriane, ama jiapsine' betchi'bo
—tiia—. ¹⁵Lutula wee'po ne inen
jiiia, kia jabetaka juni'i, Liojta utte'a
nesawata, ili usita benasi ka au
eetuaka'ateko, junaka'a, Lios utte'a
nesawata kateka'po, ka a aman
kibakne —ti ameu jiiak.

¹⁶Juname'e ili usim intok,
we'epulaim am iba'ibaktaka, amet
mamaka, ameu tu'uwatunemta,
Liojtau bicha am nokrian.

**Ju'u ju'ubwa yo'otume,
yu'in tomekame**

¹⁷Aapo intok, junama'a yeu
sikkaa, bo'ot a' weyeo, senu au
tajtia buiteka, aapo'ik bichapo,
tonommea kikteka au nattemaeka:

—Tu'u yoeme —tiia—. Yee
mamajtame —ti Jesujtau jiiak—.
Jaisa ne auka tua, juka' yuu
jiapsiwamta net aune —ti a' temaek.

¹⁸Jesus intok:

—Jaisaakai empo nee tu'u jiapsek,
tiia. Bwe'ituk inim kaabe aane, tu'u

jiapsekame. Taa ju'u Lios jiba tu'u
jiapsekame —tiia—. ¹⁹Empo jaibu
Liojta nesaurim ta'aa: “Jubeka,
ka ta'abwi jamuttamak emo
tu'uribaane. Etbwawamta juni'i, ka
bo'o jooriane. Intok yee su'ana'uta
juni'i. Ka aa noki'ichiata nokne.
Intok yetet, juka' ka lutu'uriana,
kate'e amet a' nokne. Intok em
achaita intok em malata, tu'isi am
yo'orinee” —ti au jiiak.

²⁰Juna'a intok inen a' yoopnak:
—Yee maj majtame —ti au
jiakai—. Inika'a weemta, in
usituka'po naateka, yuma'isi ne
si'imeta ya'ari —tiia.

²¹Junak intok ju'u Jesus, a'
noka'utat betana aet mammateka, a'
jiapsipo a' naktatek, intok inen au
jiakai:

—Senu weeme jiba eu be'e —ti au
jiiak—. I'ane'e sik, juka' si'imeta
em jipue'uta nenkaka, intok
pooberaatat a' na'ikimtene —tiia—.
Junak intok, aman teekapo ee
betchi'bo, che'a eu tu'uwatunemta
aune —tiia—. Chukula intok, in
bo'o jooria'uta, nemak a' joo simne.
Intok nee betchi'bo em jiokot emo
bitne'po, ka jain emo eetuaka,
kiala'a inne'aka jiapsine —tiia.

²²Taa juna'a intok, Jesujta inien
au a' teuwa' betchi'bo, ka au
alleetuaka siika. Bwe'ituk tu'isi jita
yu'in beje'ewakamta jipuen.

²³Junak intok ju'u Jesus a' majtim
naj bitchuka, inen ameu jiiak:

—Tua tu'isi ameu obiachi, jume'
yu'in totomekammewi, Liojta utte'a
nesawata kateka'u bem yajine'po
—tiia.

²⁴Junak intok, jume' a' majtim,
inien bem ameu nokwaka'uta

betana aet emo suum'eetuak.

Taa ju'u Jesus intok, juchi ameu noktaiteka:

—In yoemiam —ti ameu jiiak—.

Tu'isi ameu obiachi, Liojta utte'a nesawata kateka'po, bem yajine'po, jume' yu'in tomeda, junaet eaka aet jiapsekammewi —ti ameu jiiak—.

²⁵Kameota jil'ikia pusimpo ama yeu a' weene'po bepa, ju'u yu'in tomedamtau che'a obiachi, Liojta utte'a nesauta kateka'u a' yebijne'po —ti ameu jiiak.

²⁶Bempo intok, inia weemtat aet ee majjautuan. Bem jiapsimpo inen emo eetuakai:

—Junuentuka'ateko intok, jabesa tua a jinne'utune —ti emo eetuan.

²⁷Jesus intok bempo'im naj bitchuka, inen ameu jiiak:

—Yoemtau obiachisi machiaka'u, Liojta betchi'bo, tua ka obiachi. Bwe'ituk aapo'ik betchi'bo kaita obiachisi machika aayuk.

²⁸Peeo intok inen au jiutaitek:

—Achai —tiia—, itepo, itom atteata si'imeta to'o saka'alataka intok te em ea'po aneka, emak te rejte —ti au jiiak.

²⁹Jesus intok a' yoopnaka:

—Lutula wee'po —ti au jiiak—. Kia jabetaka juni'i, tu'isi nee au naktuakai, intok in nok lutu'uriata a' bo'o jooriaka, yee a' majtabaekai, intok junue betchi'bo a' jo'awata to'o sika'ateko, oo jume' aamak werim to'o sika'ateko, intok kia a' jubiawata intok a' yoemiawaim juni'i to'o sika'ateko, intok waj bwiawata to'o sika'ateko, ³⁰ju'u inien aukame, che'a juni san, si'imeta juka' a' su'u tojaka'uta bepa, i'an, inime'e taewaimmetchi,

che'a bu'uuk atteane, jume' Liojpo betana aamak werimtuneeme, intok yoemiamtuneeme, intok yu'in jo'araata jipu'unee a' mabettune'po, intok waj bwiawam juni'i. Taa junuentaka juni'i, watem betana omtanaa. Intok juka' jikot au a' bicha'u, jiba aet aune. Taa chukula, Liojtau bicha juka' yuu jiapsiwame aet aune. ³¹Taa juebenaka jume' che'a emo eeyame, juname'e junen, aman che'a ko'om'eeyarimtune. Intok juebenaka jume' ka emo che'a eeyame, juname'e junen, aman che'a eeyarimtune.

Juchi bemelasi, ju'u Jesus, jaisa a' mukne'po betana a' teuwa

³²Intok bo'ot, Jerusaleneu bicha jikau bo'okamtat kateka, Jesus bat weyen, a' majtim intok aet cha'aka kateka, aman Jerusaleneu bem yajine'ewi aman, emo majjaituaka juni'i, aet cha'aka kaaten. Bwe'ituk aman, bempo'im betchi'bo, ka tu'ik au machian. Junak intok ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooim a' majtimmeu, junama'a bo'ot omot bicha bempolaim yeu wikeka, junama'a bempolaimmeu, si'imeta waka'a au ya'anaa'uta ameu teuwaak:

³³—I'an te Jerusaleneu yajako —tiia—, junama'a, ju'u emo benasi yoeme, te'opopo yo'o yaa'uchim mampo intok jume' maejtom mampo su'u tojitune. Intok a' me'ena' betchi'bo, ta'abwi yoemrata mampo su'u tojitune, junuen nau a' wepul lutu'uria yaakai. ³⁴Junama'a intok, juname'e a' beebaka, jaana a' jiawaane. Intok aet im chit wat wattine. Intok im a' me'ene.

Taa juna'a, baji taewaita weyeo,
jiabijtene —ti ameu jiiak.

**Ju'u Jakoobo' teame, intok ju'u Joan
teame, Jesujtau ujbwanta a'awa**

³⁵Junak'intok, ju'u Jakoobo'
teame, intok ju'u Joan teame,
Sebereo' teamta u'usim, Jesujtau
rukteka, inienim au jiiak:
—Achai —tim au jiiak—. Itom eu
a'awa'uta, itom a' ya'ariane —tim
au jiiak.

³⁶Aapo intok:
—Jitasa eme'e waataka —tii—,
enchim nee a' ya'aria'ii'a —ti am
temaek.

³⁷Bempo intok:
—Ito tana —tii—, senuk em
batatana yej betchi'bo, senuk intok,
em mikko'otana yej betchi'bo, itom
junen autua'e —ti au jiiak—, emak
ama an betchi'bo, enchi yo'otaka
yejteko.

³⁸Jesus intok am yoopnaka:
—Tua em ka ju'unea —ti ameu
jiiak—, ju'u enchim a'awa'ut. Jaisa
eme'e si'imeta juka' ko'okosi machik
neu weyemta, intok waka'a in jiapsipo,
ko'okosi in inne'enee'uta, jaisa eme'e
nele benasi a' inne'ene —ti am temaek.

³⁹Bempo intok:
—Jeewi —tim a' yoopnak.
Jesus intok inen ameu jiiak:
—Lutula wee'po —tii—, inien
neu aunemat betana, wate weeme
emou aune —tii—. Intok a eme'e a'
inne'e sakane. ⁴⁰Taa batatana senuk
neu yejtenemta, intok mikko'otana
senuk neu yejtenemta, junaka'a
weemta, inepone ka a yeu am pu'a.
Taa wame'e Lioj'achaita betana yeu
pu'awame, juname'e junuen ama
jote'etuanaa —ti ameu jiiak.

⁴¹Jume' waate, woj mamni a'
majtim intok, inien jiaime jikkajaka,
Jakoobo' teamta intok Joan teamta
emo ameu omtituan. ⁴²Taa ju'u
Jesus, si'imemmu chaaeka, inen
ameu jiiak:

—Eme'e tulisi ju'unea —tii—,
inim bwiapo, jume' tekiatata
ya'uttuko, yoemratau au yo'o
joaka, nesawamta weeta. Taa
juname'ebepa ket aane, ame
bepa nesaweka, bempo'im juni'i
saweme —tii—. ⁴³Taa emo
nasuk ka inien weye. Bwe'ituk kia
jabetaka juni'i, emo nasuk au yo'o
joobae'eteko, juna'a, che'a, enchim
si'imem nesauta jooriane —tii—. ⁴⁴Intok
kia jabe juni'i, emotana, bat
au yo'o joobaeme, juna'a, emou
si'imemmu, nesaureopo tawane
—tii—. ⁴⁵Bwe'ituk ju'u emo
benasi yoeme, kaabeta, nesauta a'
ya'ariane' betchi'bo a'abo yepsak.
Taa che'a juni san, aapo, si'imem
nesauta ya'ariabaekai a'abo ameu
yepsak. Intok kia a' jiapsiwata juni'i,
juebenam betchi'bo nenkine —tii.

**Ju'u Jesus, juka' liptita,
Bartimeo' teamta, puj tu'tue**

⁴⁶Junak intok, bwe'u jo'ara,
Jeriko' tea'u bicha sajak. Junama'a
intok, Jeriko' tea'po, a' majtimmak
yeu siika. Intok juebena yoemem
ket aamak sajak. Senu yoeme,
liptitaka, Bartimeo' teame,
Timoteo' teamta u'usi, juna'a
bo'o mayoat kateka netanen.
⁴⁷Intok aman weyemta, a' Jesus
nasareeno'otuka'po aman, a'
jikkajaka, inen jiaka chaitaitek:
—Jesus —tii—, Labii' teamta
u'usi, nee jiokole'e —ti au jiiakai.

⁴⁸Intok juebenaka, ka jaiti a' jiusaeka, au omten. Taa juna'a che'a juni san kusisi chaaeka inen jian:

—Labiituka'utat yeu simria, nee jjiokole'e —ti jian.

⁴⁹Junak intok, Jesus, kikteka, junae yoem liptitau chaitebok. Junau intok inen jiuwan:

—Aet yoem'ea'e, kikte'e. Bwe'ituk aapo eu chaae —tim au jjiak.

⁵⁰Junak intok juna'a, a' jijine'um, kia ama to'o kikteka, Jesujtau bicha sikaa, aman au yepsak. ⁵¹Jesus intok inen au noktaitek:

—Jitasa empo nee enchi ya'aria i'a —ti a' temaek.

Jun'a yoem lipti intok:

—Achai —tiia—. Juchi in bitne' betchi'bo, in pusim tu'ute'e —ti au jjiak.

⁵²Jesus intok inen au jjiak:

—Em jiapsipo em a' suale' betchi'bo, ka jain eaka weene. Juche'e bitne'e —ti au jiakai.

Junak intok sep bittaitek. Intok Jesujtat cha'aka katemmak, amemak siika.

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara

Jerusalen tea'awi yebijisusek

11 Intok Jerusaleneu jeela kateka, intok jume' wooi ka bwere jo'arammeu nau jokammeu, Betpaake' teamtau intok Betaania' teamtau jeela yajak. Junama'a intok ket, Jerusaleneu jeela, senu kawu ama katekan. Oliibo'ouwo intok tu'isi ama bu'uureakan. Junak san beja, senu nesauta a' ya'ariana' betchi'bo, jume' a' majtim betana woim yeu pu'aka, aman am bittuak, ²intok inen ameu jjiakai:

—Itopat bat sajaka, jo'arau yajaka, junama'a senu buu'aso'olaata

cha'akamta em bitne. Junaka'a intok, kia jabe yoeme juni'i, kee a' kaba'ite. A' buttaka, a'abo newe'em a' tojine —ti ameu jjiak—. ³Intok senuk, jaisaaka eme'e a' butta, ti enchim temaeka'ateko, “achai chubala betchi'bo a' waata, taa chukula juchi a'abo a' bittuarokaka nooka”, ti ameu jiune. “Junak intok sep a'abo a' bittuane” —ti jiia ju'u Jesus.

⁴Juname'e intok, junam bicha sajaka, juka' ili buu'aso'olaata ama jo'arau aman kimuriata naapo, pa'akun tana, bo'otchi cha'akamta a' teak. Junak intok a' butta japttek. ⁵Junama'a intok wate ama aanen, senu intok inen ameu jjiak: —Jaisaakai eme'e ili buu'aso'olaata butta —ti am temaek.

⁶Junak intok juname'e, Jesujta, bem amet a' saweka'po, intok bem ameu a' nokaka'po aman, junaeu a' teuwaak. Junak intok sep, bem a' nuk saka'ane' betchi'bo su'u tojiwak. ⁷Junaka'a buu'aso'olaata aman nu'uka intok, Jesujtau a' tojak. Junak intok bem bepa supem aet wattak. Junae buu'aso'olaat intok, ju'u Jesus aet jikat yey simen. ⁸Junama'a intok, aapat juebenaka ama aneme, jum bo'ot aet wa'am a' weene'po, bem jiniam tetekan. Waate intok nassa'akariam chuktaka, junama'a bo'ot aawas a' toto'an. ⁹Aapat kateme, intok kia ama'a kateme juni'i, alleerimmea chaaeka inenim jian:

—Itome'e jinne'u'e —tiian—. Tu'isi tawaari, achai Liojta betana lutu'uriaka inim weyeme —tim jiu sakan—. ¹⁰Rei Labiita bat naataka,

inim si'imekut tu'isi a' nesausuka'a benasia, juchi junaen benasi inim a' aune' betchi'bo, Lios aapo, teekapo betana junae betchi'bo enchi aniaka, emaktune —tim jiu sakan.

¹¹Junak intok Jesus, Jerusaleneu yepsaka, junama'a bwe'u te'opota kateka'u kibakek. Junama'a intok si'imeta ama aukamta naj bitchuka, siika. Betaania' tea'u bicha siika. Jume' woj mamni ama woim a' majtimmake. Bwe'ituk jaibu unnaa kupten.

**Ju'u Jesus, juka' chuna'ouwota,
ka tatakamta, bettesi au nooka**

¹²Juchi yokoriapo intok, junama'a Betaania' tea'po betana yeu sajaka, tebauritaitek ju'u Jesus. ¹³Mekka'ekut intok, senu chuna'ouwota, sia koja weekamta bichaka, aman au siika, takam a' jipue'eti'leakai. Au yepsaka intok, kia sawa ausu'litukan. Intok ka tatakan. Bwe'ituk kee taewaim yuuman a' takane' betchi'bo.

¹⁴Junak intok, Jesus junae chuna'ouwotau:

—Kiale'e, jakwoo juni'i, kaibu'e takane'e —ti au jiiak—. Intok kia jabe juni'i, ka enchi taka bwa'ane —tiiak.

Intok junuen au a' jia'apo, jume' a' majtim a' jikkajak.

**Ju'u Jesus, jum te'opopo, ka tu'isi
anemta, pa'akun yeu am beeba**

¹⁵Intok juchi'intok, Jerusaleneu yajaka, ju'u Jesus juchi aman bwe'u te'opou kibakeka, jume' ama jita nenkame pa'akun yeu beeptaitenkame. Intok jume' ama jita jinume. Intok jume' watem, bem tomita ama

bem nanakulia'po, intok bem aet a' jipue'uta, junaka'a juni'i, mekka am biaktariak. Intok jume' ama wokkoim nenenkame, intok bem aet joka'um junaka'a juni'i, mekka am biaktariak. ¹⁶Intok junama'a pa'ariatchi te'opopo nape konila bo'okame, kia jabeta juni'i junama'awa'am kaita weeya'ii'an. ¹⁷Intok inen am majtaka, inen am tejwa:

—Jaisa eme'e ka ju'unea —tiian—, inien a' jil'ojteituka'po: “Ini'i in te'opo, si'ime yoemrata betana, ama Liojtau bicha nok betchi'bo te'opopo ta'eena.” Taa eme'e, tesompo, jume' jita e'etbwamta bo'o jooriame, ama emo euse'po benasi, inien a' kari ya'ari'em —ti ameu jiiak.

¹⁸Intok jume' te'opopo yaa'uchim intok jume' bem maejtom, inien a' jia'apo a' jikkajak. Intok kialim a' me'ebaeka juni'im ean. Taa katim a' me'an, bwe'ituk junuen auneekai, juni'im majjaen, juka' yoemrata aet yee a' majta'apo betana bem a' suum eeya' betchi'bo. ¹⁹Intok kupte' betchi'bo, junama'a bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po, ju'u Jesus ama yeu siika.

Ju'u chuna'ouwo waakek

²⁰Yokoriapo intok, ketwootana, chuna'ouwota weeka'po aman sajak. Juna'a chuna'ouwo intok, nawau tajtia wakiataka yeu matchulatukan. ²¹Junak intok ju'u Peeo, tukariapo, Jesujta au a' teuwaaka'utau wawaateka:

—Itom majtame —tii—, ju'u chuna'ouwo, tuuka, junuen em au bette nokie jiaka'u, waakek —ti au jiiak.

²²Jesus intok junak:

—Liojta, em jiapsipo yoem'ea'e —
ti au jiiak—. ²³Bwe'ituk em jiapsipo
tu'isi a jita suale'eteko, kia senu
kawibeu, a' kateka'po a' sookteka,
baweu au a' jimmaasae'eteko
juni'i, junuen au ean —ti ameu
jiiak—. ²⁴Junuen san beja, inien
ne emou jiia, Liojtau bicha
nokaka, si'imeta waka'a enchim au
netanee'u, juna'a weeme, enchim
a' mabetne'po betana aet eaka, a'
suale'em —tiia—. Intok junuen
aet suale'eteko, enchim netanee'u,
emou aune —tiia—. ²⁵Intok Liojtau
bicha noka'ateko, senuk beje'eka
aulatuko, junuen em Liojtau
noka'apo a' jiokoine. Lios achaita
teekapo katekamta betana senuku,
enchim ka tu'uwa ya'ari'ut, enchim
aet jiokoine' betchi'bo. ²⁶Bwe'ituk
eme'e, kaabeta a' jiokoe'eteko, ju'u
Lios achai juni'i, teekapo katekame,
senuku enchim ka tu'uwa ya'ari'ut,
ket junalensu ka enchim a aet
jiokoine —tiia.

**Jesujta temaiwa'po, jabeta
betanasa, lutu'uriata a'
jipueka, junuen a' anne'po**

²⁷Jesus intok, a' woj mamni ama
wooi majtimmak, juchi Jerusaleneu
yepsak. Aapo intok junama'a
te'opopo naj weyen. Junak intok
junama'a te'opopo saiwame, bem
yo'o ya'urammak, intok jume' bem
maejtom, intok jume' ama si'ime
yoemratau a' yo'oraa, aman au
sajaka, ama au yajaka Jesujtawi, a'
temaek. ²⁸Junak intok:

—Inien em aune' betchi'bo —
tiian—, jabesa enchi aet tekil makri

—ti a' temaek—. Intok jabesa juna'a,
inien enchi antuame —tiian.

²⁹Junak intok ju'u Jesus am
yoopnak:

—Nee ket senu weemta emou
nattemaibae —tiia—, intok enchim
nee aet yoopnako, nee ket enchim
tejwane, a' jabetuka'po, inika'a
nee tekil makrime. ³⁰Joan yee
babatoowamta ba'apo yee a'
batoowa'u, jaku'ubosa aet sauritaka
junuen yee batoowan, Liojta betana,
oo inim bwiapo yoem nesautukan
ja'ani, netche'em aet yoopna —ti
ameu jiakai.

³¹Junak intok juname'e,
bempo'im nasuk, ka kusisi inien jiu
japtek:

—Liojta betana, ti te jiaka'ateko:
“Jaisaaka intok, eme'e ka'a sualek”,
ti itou nattemaine. ³²Taa inim
bwiapo, yoem nesauta betana a'
mabetlataka junuen yee batoowan
ju'u Joan yee babatoowame, ti te
jia'ateko, ito betchi'bo ka tu'ine —ti
jiian.

Bwe'ituk bempo, juka' yoemrata
emo majjaituan ju'u ameu am
ya'ane'po betana. Bwe'ituk
ju'u yoemra, junaka'a Joan yee
babatoowame tuka'uta, tua
lutu'uriapo, Liojta betana yeteu
a' noktuaawaka'po aman a' eeyaka,
tu'isi emo a' yo'orituan. ³³Inia
betchi'bo san, Jesujta, kaachin a
yoopna machika:

—Katte ju'unea —tim jiiak.

Jesus juni'i, ket junuen am
yoopnak:

—Nee juni'i, ne kaachin enchim
a tejwaane, jabeta ea'po junuen in
ane'epo —ti ameu jiiak.

Pa'asi etripo, tekipanoareom,
ka tu'i jiapsekammet nokaka,
yee majtan ju'u Jesus

12 Intok senu weemta am
majtabaeka, ta'abwi
weemtau a' tammachiaka inen
ameu nok taitek:

—Senu yoeme —tiia—, yu'in
pa'asi ouwota eechak. Intok korate
betchi'bo, juyata ama jijjo'ak. Intok
pa'asi taka ba'awata nu'u betchi'bo
a' baba'awa'umta ama ya'atebok.
Intok mekka aniau bicha bitchuu
betchi'bo, yu'in tetata jikau bicha
nat cha'abwak.

'Junuen auka intok, ta'abwim
mampo a' su'u tojak. Intok
pa'asi'ouwo takata, ama
toboktitunemta, bempo'immak
watek aman nu'u betchi'bo,
lutu'uriata yaak. Junak intok, omot,
mekka bwiarau bicha siika ju'u.

²Pa'asim bwaseo intok, senuk, a'
nesaureowata, aman, pa'asi wajta
tekipanoammeu bittuak. Pa'asim
bwaseme ama chuktawame au
lutu'uriamta aman nu'utuawakai.

³Taa juname'e intok, kaita a'
makaka, kia june'elaka simtuaka,
intok ko'okosi a' yaakai. ⁴Intok
juchi intok, senuk a' nesaureowata
aman ameu juchi bittuak. Taa
junaka'a intok, tiusi maisi a'
yaaka, koba jamti a' mamaasuka
a' simtuak. ⁵Intok juchi intok,
senu nesaureowata aman bittuak.
Junaka'a intok im me'ak. Intok
juchi intok, bu'uuka aman bittuak.
Juname'e juni'i ket junalensu,
watem ko'okosi yaak, watem intok
su'ak.

⁶Junak san beja, wepul pu'ilailik
useka, intok tu'isi a' nakeka juni'i,
junaka'a junaman bittuak: “Jumak
juni'i”, ti'eaka, “in a' useka'po
aman, emo a' yo'orituanee”, ti au
eetuakai. ⁷Taa juname'e pa'asi
etta tekipanoame, intok junaka'a
usiwaita aman weyeo a' bichaka,
inenim jiiak: “Inika'a pa'asi etta
atteaneeme, a'abo weye”, tiian.
“Taa inika'a pa'asi etrita itou a'
tawane' betchi'bo, ite a' me'ene.
Junak intok itou tawanee”, tim
nau jiiak. ⁸Junak intok, junaka'a
bwiseka, a' me'aaka, junama'a
pa'asi etripo, pa'akun bicha, mekka
jakunim a' tojak.

⁹Tua ju'u tekowaita intok inika'a
pa'asi etrita atteakame junaman
yepsako, jume' ama tekipanoame,
jaisa tua ya'aneekai. Juname'e bat
a' tekipanoasuka'um junuen bem
auka' betchi'bo, tokti am su'aka
kaita'po am tawane —tiia—. Intok
juka' pa'asi wajta ta'abwim mampo
a' su'u tojitebone —tiia.

¹⁰Jaisa, Liojta nok lutu'uriapo
inen a' ji'ojteipo aman, eme'e kee
a' noklaa ja'ani. Juna'a ji'ojtei intok,
net nokaka, tetapo nee teuwaaka,
inen jiiia:

Juka' tu'i tetata, tiia, kari aet
utti nawanee'uta, jume'e,
juka' karita joame, tua
junaka'asu, pa'akun yeu
tawaak.

Chukula, juna'a teta, jiba junae
karita betuk, samita nau
yuma'apo, aetuk yecha'awak,
bem ka junen eao juni'i.

¹¹Inika'a weemta yaakame intok,
ju'u achai Lios aapo juna'a.

Intok itom bichapo suum
watchisi machisi maachi.

¹²Junak intok, junaka'a weemta,
ta'abwi weemtau a' tammachiaka,
aapo'ik ameu noka'uta,
bempo'immet junuen a' noka'ati
ju'uneaka, a' bwiseka a' me'ebaeka
ean. Taa juka' bu'uuraata ama
anemta majjae' betchi'bo, kaachin
a' yaaka, kia beja ama a' to'o sajak
juka' Jesujta.

**Jume' paiseom, ya'utta
beje'etuawamtat tomita betana
nokaka, Jesujta ji'optuabaen**

¹³Chukula intok, Jesujtau watem
paiseom betana intok eroorianom
teame betana aman au bittuawak,
jita juni'i, a' nonoktuaka, a' na'atejo
betchi'bo. ¹⁴Juname'e intok,
junama'a au yajaka:

—Yee majtame —tim au jiiak—.
Ju'uneate, lutu'uriata jiba em
noka'apo. Intok kaabeta betana em
emo suua'po. Bwe'ituk ee betchi'bo
kaabe bwere yaa'uchim —tiian—.
Che'a juni san, empo si'imem
nanancha eeyaka am bicha —tiian—.
Che'a juni san lutu'uriakamta
ausu'litae Lioj tu'u lutu'uriata e'e
yee majta'e —tiian—. Inia betchi'bo
san, senu weemta te eu nattemaibae
—tim au jiiak—. Jaisa tu'inee ja'ani,
oo ka tu'inee ja'ani, ju'uyo'o ya'ari
Sesar teamtau tomita aman au tojipo
—tiian—. Junae tomie, ya'uraapo
saiwame ae beje'etuana' betchi'bo.
Inien san beja, itom tejwaane,
jaisa te a' beje'etuane, oo te ka'a
beje'etuane —tim a' temaek.

¹⁵Junak intok ju'u Jesus, aapo'ik,
bem a' bai ta'aabae'po aman amet
ju'uneaka, inen ameu jiiak:

—Jaisa betchi'bo eme'e nee aet
ji'obilaabae —ti am temaek—. Juka'
tomita neu toja —tiia—, na'a bitbae
—ti ameu jiiak.

¹⁶Junak intok, bempo junaka'a
tomita au tojak, aapo intok:

—Ini'i pujba —tiia—, intok
inime'e team, tomit katekame,
jabesa juna'a —ti am temaek.

Bempo intok:

—Ini'i juna'a, ju'u yo'o ya'ari Sesar
teamta pujbawa, intok a' teawam —
tim a' yoopnak.

¹⁷Junak intok ju'u Jesus inen
ameu jiiak:

—Si'imeta waka'a Sesar teamtau
bicha au a' lutu'uriaka'uta, ake'em
a' maka'em —tiia—. Intok
si'imeta waka'a Liojtau bicha au a'
lutu'uriaka'uta, ake'em a' maka'em
—tiia.

Intok junuen ameu a' jiaka'
betchi'bo, tu'isim a' suum'eeyak.

**Ju'u Jesus, jiabijteawamta
betana temaiwa**

¹⁸Junak intok jume' saruseom
teame, kokkolam jiabijtene'po,
junaka'a taewaita jakwoo juni'i, ka
yuma'ane'etiame, aman au yajak
Jesujtawi, intok inen au nattemaek:

¹⁹—Yee majtame —tiian—, ju'u
Moiseejtuka'u, ji'ojteita inien to'o
siika, a' saiwata, kaabeta useka intok
a' jubi to'o mukuko, a' sairawata a'
jubi'une'po aman au utte'a'atiia, a'
saiwata betchi'bo yoemiane'eteakai.
²⁰Inien a' wee'po san, woo busan
o'owim nau weweriakan. Ju'u bat
weyeme, jubeka, intok ka yoemiaka
muukuk. ²¹Aet chukula weyeme intok,
juchi a' jubi'uka juni'i, ka yoemiaka
muukuk. Junaet chukula weeme

juni'i, a' jubi'uka juni'i, ka yoemiaka muukuk. ²²Junuen nat cha'aka jume' woo busan o'owim nau weweriaka'um, junuen emo a' jubi makaka juni'i, kia jabe juni'i, junae jamuttau kia wepul yoemiata juni'i ka au to'o kokkok. Chukula kia aapo juni'i ju'u jamut muukuk —tim au jiiak—. ²³Kokkolam jiiabijtene'po taewaita yumako, juname'e jiiabijteko, jume' woo busan nau wewerim betana, jabesa tua aamak tawane. Bwe'ituk si'ime emo a' jubi maklatukan —tiian.

²⁴Junak intok ju'u Jesus am yoopnaka:

—Tu'isi em ji'opla'em —tiia—. Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriat em ka ju'unea. Intok kia Liojta utte'awat juni'i em ka ju'unea. ²⁵Bwe'ituk junaka'a taewaita yumako, kokkolam aet jijjabijtene'e'u, emo jujupnaame kaitane. Bwe'ituk junaman teekapo, ankelesim benasia inime'e, juname'e benasi machine —tiia—. ²⁶Intok kokkolam jiiabijtene'po betana eme'e, jum Moiseejtuka'uta ji'osia ji'ojteimpo ka'a nokla ja'ani, junama'a ili juya beete'utchi ji'ojtek, intok Liojta inien au a' nokaka'po inen au jiiakai: “Inepone Apra'amta Liojraa”, tiia. “Intok Isaak teamta Liojraa, intok Jakoobo' teamta Liojraa, inim nemak jiapsamme”, ti jii ju'u Lios. ²⁷Ini'i Lios intok, ka kokkoarimmeu Lios, taa jiapsammeu Lios —tiia—. Inien san beja, eme'e tu'isi ji'opla'em, kokkoarim ka jijjabijte'etiakai —ti ameu jiiak ju'u Jesus.

**Liojta betana nesauri, si'imem
bepa che'a eeyatunaame**

²⁸Intok senu maejto, junuen emo nau nok bwijlaame jikkajaka, intok

Jesujta tu'isi am yoopnaka'po aman, a' jikkajaka, aman Jesujtau yepsaka, au nattemaek:

—Liojta nesauta betana —tiaka—, jita nesaurisa, che'a utte'a itom a' ya'ane'e'u —ti a' temaek.

²⁹Jesus intok a' yoopnaka:
—Si'ime nesaurita betana, ini'i juna'a, ju'u che'a utte'a itom ya'ane'e'u: “Ijra'eliitam teame, ake'em a' jikkajaka a' mammate'em, tiia. Ju'u itom Lios achai, wepul Lios jiba juna'a” —ti ameu jiiakai—. ³⁰“Intok em Lios achaita, tu'isi chikti em jiapsi utte'awatae, intok em jiapsi tu'i'eeritae, em achai Liojta yo'oreka a' nakne'em”, tiia. “Intok tu'isi aet jiapseka, a' nesawe'po aman weene.” Ini'i juna'a, ju'u che'a tu'i nesauri. ³¹Aet chukula weyeme intok, batte ale benasi maachi: “Em emo nake'e benasi”, ti jiiame, “ket junalensu yoemrata a naknee”, ti jiiame. Intok ini'i wooi nesauri, jume' waate si'ime nesaurita bepa, che'a eeyawatchi, ti ne eu jiiia.

³²Junak intok ju'u maejto inen a' yoopnak:

—Tua su tu'i, yee majtame —tiia—. Lutu'uriate'e nooka, kaabeta intok Liojtuka'po, tiaka, taa wepul jiba juna'a ju'u Lios, ti em jia'apo.

³³Intok chikti itom jiapsie, intok itom tu'i'eewamtae intok si'ime itom jiapsi'utte'awatae, junuen itou cha'aka, junuen itom a' nakne'epo. Intok tu'isi aet jiapseka a' nesawe'po aman weene'po ket junuen itou cha'aka, junuen itom a' bo'o jooriane'po. Intok juka' yoemrata junuen itom am nakne'epo ket junuen itou cha'aka —tiia—. Intok

te inien a' bo'lo jooria'ateko, inim si'ime tekiata intok Liojta yo'ori betchi'bo, wakasim su'aaka am tattaawa'abepa, ite che'a tu'isi aune inien ane'eteko —ti au jiiak.

³⁴Jesus intok junak, tua junuentuka'po aman, juka' maejtota junuen a' yoopnaka' betchi'bo, a' marmateka, inen a' yoopnak:

—Empo i'an, juka' Liojta tu'i nok lutu'uriatat abe tu'isi aet ju'unea —ti au jiiak.

Junak intok, Jesujta junuen a' jiaka' betchi'bo, kaabe intok ta'abwi weemta a' temaebaeka ean.

Jabesa a' u'usek, juka' Krijtota

³⁵Jesus intok, junama'a bem te'opopo am majtaka, inen ameu jiiak:

—Jaisa betchi'bo —tiia—, jume' maejtom, juka' Krijtota Labii' teamta a' yoemiak, ti jiamme.

³⁶Bwe'ituk juka' Labiituka'uta, Liojta tu'u jiapsi inien a' jiutuak:

Ju'u tua achai yo'owe Lios, tiaka, in achai Krijtotau:

“In batatana yejte'e”, ti au jiiak.

“Si'ime wame'e, ka enchi am sau i'aka jiapsame, taa che'a tu'isi, kia enchi beje'eka aneme, inime'e si'imem, in enchi am nok jikkajitua'po tajtia”, tiia.

³⁷Jaisa i'an ju'u Labiituka'u juka' Krijtota usine. Bwe'ituk kia aapo'itaka juni'i, a' achai Krijto rokak.

Intok juebenaka ama aneme, alleaka Jesujta jikkajan.

Jume'e, bat naataka, Liojta ameu nokri, yee majtame, ka tu'isi bem ane'e betana, ju'u Jesus am na'atejo

³⁸Intok jiba am majtasimeka:

—Jume' maejtom betana emo'em suua'em —tiia—. Bwe'ituk juname'e, emo Lioj waatituumcha aneme benasi, emo tebe a'aabi'itotua. Intok jum kaayepo, juka' tu'isi yo'orisi maisi ameu tebotewamta eeyamme. ³⁹Intok jum Lioj waati betchi'bo, emo nau totojiwa'po, inime'e maejtom junama'a, ka amapo joobaeka'eene. Che'a juni san, bat bem jote'ene'uta che'a waata. Intok emo a'abojwa'po, jiba bat jote'ebaeka'eene. ⁴⁰Taa ka amma'ali aane. Bwe'ituk inime'e junen, jamut jokoptuim, bem atteata, kia tomituk juni'i, intok kia waj bwiatuk juni'i, intok kia karimtuk juni'i, am u'uraa. Chukula intok, bem bitna' betchi'bo, tu'isi a Lioj waate tiuna' betchi'bo, binwa juka' Liojtau bicha nokwamta weetua jume' maejtom. Inimmeu san junen, che'a bettesi amet aune, jikot bem annee'u.

Ju'u poloobe jamut jokoptuita, wooi ili kopre tomim, Liojtau bicha a' mikaka'um

⁴¹Junama'a bwe'u te'opopo intok, Jesus katekan, tomita ama jojjo'awa bichapo. Intok juka' yoemrata bitchun, tomita aman tojamta. Yu'in totomekame intok, che'a bu'uuk ama jojo'an. ⁴²Senu jamut intok, poloobetaka intok jokoptuitaka, ama yepsak. Juna'a intok, wooi kopre tomim ama joak, tu'isi ka beje'ewaekamta. ⁴³Junak intok ju'u Jesus, a' majta'ummeu chaaeka:

—Lutula wee'po —ti ameu jiiak—, ini'i poloobe jamut jokoptui, Liojta bichapo, si'ime jume' che'a bu'uuk

ama joakame bepa che'a bu'uuk
ama joak. ⁴⁴Bwe'ituk si'ime jume'
waate, bem ameu yeu bi'ila'uta ama
joak. Taa ini'i jamut, a' poloobe'a'po
aman, juka' ili a' jipue'uta, tokti
si'imeta ama joak, bwa'amta ae a'
jinu'ea'uta juni'i.

**Ju'u Jesus, juka' te'opota
a' wiutatune'etiia**

13 Jume' Jesujtaim junama'a
te'opopo yeu sajaka, intok
senu a' majtiwa:

—Achai —ti au jiiak—. Yuu,
inime'e bwere karim, bwere
tetamma ya'arim bicha'e —ti au
jiiak.

²Jesus intok a' yoopnaka:

—Inime'e bwere karim enchim
bichaka'um —ti au jiiak—, taewai
aapo yuma'ane, inime'e karim
si'ime bem tataptune'po. Intok
inime'e bwere tetam intok, kia
wepu'ulaik juni'i, ka nat joka
tawane. Taa si'ime jeto chibela
tataptune.

**Juka' aniata kee subimneeo,
yeu machineeme**

³Senu ili kawiu intok,
oliibo'ouwota bu'uuka, juna'a intok
te'opota bichapo ka au mekka
au machiata katek. Jesus intok,
junaman bicha sikaa, junama'a
aanen. Junama'a intok aapolaik, ju'u
Peo' teame, intok Jakoobo' teame,
intok ju'u Joan teame, intok ju'u
Antej teame, inen a' tetemae japte:

⁴—Inien auneeme —tiian—,
jakwoosa yeu weeneekai —ti a'
temaek—. Intok jitaa machilaasa
aune, inika'a taewata abe
yuma'asuseo —tim a' temaek.

⁵Jesus intok am yoopnaka:

—Kaabeta enchim bai ta'aane'po
betana emo'em suua'em —ti
ameu jiiak—. ⁶Bwe'ituk in team
teuwaaka, juebenaka yeu machine.
Intok: “Inepo ju'u Krijto”, tim jiune.
Intok bu'uuum bai ta'aane.

⁷Taa nassuawamta em
jikkaja'ateko, intok kia
nassuabaawa tiuwamta juni'i,
katem jachin emo eetua. Bwe'ituk
utte'a junuen yeu a' weene'po. Taa
juna'a, kee ju'u subimwatuneeme.
⁸Bwe'ituk ju'u waate yoemratau
yo'oraa, ta'abwi yoemratau
yo'oraatamak nassuane. Intok
kia o'omotchuu, ju'u bwia au
yoowame aune. Intok tebaetune.
Taa ini'i si'ime weeme, kia ju'ubwa
naatewame, jio kot eenaa'u.

⁹Taa eme'e, emo naas em
suua'em —tiia—. Bwe'ituk juriom
ya'uraata bichapo yeu tojitune.
Intok jum juriom nau emo totoja'po
bemmucha'atune'em. Intok
kia che'a yo'o ya'arim bichapo,
intok yo'o yaa'uchim bichapo
nee betchi'bo, junama'a yeu
totojinaa'em. Juka' Liojta tu'u nok
lutu'uriata bem jikkajine' betchi'bo.
¹⁰Intok in tu'i nok lutu'uriata
inim bwiapo jiapsammeu, si'imem
yeu tajtia, ameu teuwaatune'po
aman, utte'a, junuen bat ameu a'
teuwaana'po, kee juka' chukula yeu
weenemta yeu a' weyeo. ¹¹Intok
eme'e, aman yaa'uchim bichapo
nu'upawako, aman tojiwako, ju'u
enchim nokne'epo betana, ka
jain eene. Intok kaachin emo
eetuakai. Taa junama'a lautipo,
enchim noknee'uta nokne. Bwe'ituk
Liojta tu'u jiapsi, aapo'ik enchim

noktuabae'po aman enchim noktuane. ¹²Intok kia a' sairaka juni'i, kiala'a me'etuneo juni'i, yeu a' bwijne. Intok kia achaiwaitaka juni'i, a' yoemiata junuen ya'a tebone. Jume' yoemiamtaka juni'i, bem achaim beje'eka japtene. Intok am su'ane. ¹³Intok eme'e si'ime, nee betchi'bo omtanaa'em. Taa wa'a a' muke'epo tajtia nee yoem'eeyaakame, intok nee sualeme, juna'a jiapsi jinne'uritune.

¹⁴Taa eme'e, juka' senu o'outa, Liojta te'opopo, ka ama an machika juni'i, ama anemta bichaka'ateko (inika'asan junen ji'ojtek ju'u Lanieltuka'u, Liojta betana noktuawakame), Liojta te'opota jaana a' eeyaka, intok junama'a Jerusalem tea'po ayukamta bu'uuk nasonteneeme (inika'a inien jiamta nokame, tua aet ju'unee betchi'bo, aet mammateka a' noknee). Junak intok, junaka'a junen ama anemta bicha'ateko, jume'e, bwiara Jurea' tea'po aneme, kawiu bicha saka'ane. ¹⁵Ju'u intok, karita bepa aneme, ko'om sikaa, ka wajiwa kibakeka a' weeya' betchi'bo jita nu'ubaeka'eene. ¹⁶Wa'a intok, wajpo aneme juni'i, ka juchi amau bicha nottibaeka'eene, a' jijine'um aman nu'ubaekai. ¹⁷Taa juname'e taewaimmet intok, tu'isi jiokot machine. Jaamuchimneu abe asoamneu, intok jume' bem ili asoam jaibu chi'ituammewi. ¹⁸Inia betchi'bo san, Liojtau bicha emo nokria, ka seberia mechammet, junam bicha enchim katne' betchi'bo. ¹⁹Bwe'ituk juname'e taewaimmet, tu'isi jiokot machine. Bwe'ituk, Liojta ke'esamriapo

aniata ju'unakteka'po naateka inien jiokot machinee'u, kaitatuk. Taa i'an, juname'e taewaimmet, jiokot machinee'u junuen aune. Intok aet chukula junale benasi jiokot machinee'u, jakwoo juni'i, ka intok junuentune. ²⁰Taa ju'u achai Lios, ka binwa junuen a' an'ii'a' betchi'bo, kaita intok taewaita naa buusti am makak. Bwe'ituk, ka junuen auka'ateko, kaabe jiapsi ean. Taa aapo ju'u Lios, juname'e ama yeu a' pu'arim betchi'bo, junaka'a junuen anemta junama'a nukisi jiba junuen a' anne' betchi'bo, ka intok naa buusti junuen a' antuak.

²¹Inien a' wee'po san: “Krijto wa'am aane”, ti senuk jia'ateko, ka'a sualbaeka'eene. Oo: “Wa'am jak a' yebijlaa”, ti a' jiao juni'i, ka'a sualbaeka'eene. ²²Bwe'ituk juebenaka emo Krijtom tiaka, yeu machine. Waate intok, emo, Liojta betana noktuawaka bittuarim, tiaka yeu machine, intok yee bai ta'a' betchi'bo, sualwatchisi machik, machilaata am joone. Intok kia suum watchisi machik juni'i joone. Intok Liojta yeu pu'arim a am bai ta'a'ateko juni'i, am bai ta'aabaekai. ²³Taa eme'e, aet emo suua'em. Bwe'ituk inika'a weemta, kee yeu weyeo, jaibu ne si'imeta enchim tejwasula.

Inim bwiapo, jaisa a'abo a' yebijne'po, ju'u ito benasi yoeme

²⁴Taa intok, juname'e taewaimmetchi, jiokot machisi maisi yeu simsuka'po, ju'u ta'a ka machisi tawane. Intok kia ju'u mala meeche juni'i ka machiriane. ²⁵Jume' chokim intok, teeka betana

ko'om yojtine. Intok si'ime ju'u teekapo ayukame, au yoyoone. ²⁶Junak intok, seenu, namupo a'abo weeka bitnaa. Emo benasi inim yeu yoemtakai, yo'orisi machisia, intok tu'isi utte'awakai. ²⁷Junak intok, a' nesaureo'ankelwam, si'imekut naas am bittuaka, aapo'ik yeu pu'ala'um nau am toji betchi'bo, si'ime bwiat yeu tajtia, na'ikim aneme nau am toji betchi'bo —tiia—.

²⁸Senu weemta ne enchim majtabae —tiia—. Eme'e —tiia—, juka' chuna'ouwota, basiu taitemta bicha'ateko, eme'e jaibu ju'uneene, juka' tatarjata a'abo weye'po. Junaka'a mammateka ju'uneene. ²⁹Ket junalensu, bat naataka in emou teuwaaka'uta junuen yeu a' machi taiteko, ket eme'e a aet ju'uneene, juka' Liojta usiwai, che'ewasu ka mekka a' be'ee'po, inim wain ko'om a' yebijne'po —tiia—. ³⁰Lutula wee'po —tiia—, in emou teuwaaka'u, i'an inime'e taewaimmet, inim bwiapo jiapsame, juka' in teuwaaka'u, kee am kokkousu, yuma'isi si'ime yeu machine —ti ameu jiiak—. ³¹Ju'u teeka juni'i, lu'utine, intok kia bwia juni'i lu'utine. Taa in noki, ka lu'uteka, jiba betchi'bo aune —tiia—.

³²Taa kaabe a' ju'uneyya junaka'a taewata, jak weyeosu a' yuma'ane'po. Kia ankeltaka juni'i, ka'a ju'uneyya, teekapo aneme. Intok kia Liojta usiwai juni'i ka'a ju'uneyya, taa aapo jiba ju'u achai Lios ju'unea —tiia—.

³³Taa eme'e —tiia—, junaka'a taewata, jak weyeo a' yuma'ane'po ka enchim aet ju'unea' betchi'bo,

juka' bejak in emou teuwaaka'uta yeu a' wee taiteko, tu'isi aet mammateka, Liojtau bicha emo nokria, intok kulupti juka' emo benasi yoemta a' yebijnee'uta bo'o bitne. ³⁴Bwe'ituk ini'i weeme, iiyilen maachi, senu yoeme, mekka bicha simbaeka, a' jo'awapo a' nesaureowam, we'epulaim jitat am tekil makaka, sika'a benasi maachi, intok juka' senuk, jum a' jo'awapo jum ama yeu rejtiwa'po si'imeta a' suuasaeka, junama'a a' to'o siika —tiia—. ³⁵Junuen san beja, junaka'a, jak weyeo a' nottine'po ka ju'uneaka, oo kupteo tana yebijne, oo nasuk tukaata weyeo, oo matchuu bicha, totoim kukuseo, oo tua matchusuk, a' yebijne'po ka ju'uneewa' betchi'bo, jiba a' bo'o bichaka ama anne. Eme'e juni san, netchem bo'o bichaka tawane. ³⁶Bwe'ituk enchim ka emo suuao, inepo seej chukti emou yepsako, enchim kokocheme teune —tiia—. ³⁷Intok si'imeta waka'a in emou teuwaaka'uta, si'imemmeu ne yeu tajti a' teuwaaka ne junen jiia, bem nee bo'o bicha'po amani.

Jaisa juka' Jesujta a' bwij betchi'bo,
ju'u nau emo tu'utewame

14 Chukula intok, wooi taewata be'eeo, bem pajko, bwala'aso'ola jisu'awa taewaitune' betchi'bo, intok jume' paanim ka reberuakame, bwa'a taewaitune' betchi'bo. Intok jume' te'opopo, ama saiwame bepa che'a yo'o yaa'uchim, intok jume' maejtom, Jesujta etbwa bwij betchi'bo, intok a' me'etune' betchi'bo, awim a' jaiwan, junuen a' ya'abaekai. ²Inenim nau jiakai intok:

—Ka jume' taewaim weye'po te inen aune, bwe'ituk te junuen ayuek —tiian—, juka' yoemrata, itou omtineekai, ka yanti eewame aune —tiian.

Ju'u senu jamut, juka' ochokok, tu'isi winjubak, Jesujtat a' bemtak

³Aapo'ik intok, Jesujta, jo'ara Betaania' tea'po aneo, junama'a yoeme Simo' teame, bat naataka junerasi taka sa'awakai, junama'a jo'aaka, ju'u Jesus intok, junae jo'aapo aanen. Aet jijji'ibwawapo intok, aapo'ik aman yejteko, senu jamut, ama Jesujtau yepsaka, juka' ochokok tu'isi win jubak, naaro' teamta ausu'lik, intok tu'isi beje'ewakamta weeyan. Junama'asan juka' ili tosai teta soto'ita, aet a' auka'uta, jamtaka, junaka'a ochokok a' kobawapo aet a' to'aak. ⁴Waate intok ama aneme, inia weemta betchi'bo emo o'omtituak, inen emo eetuakai:

—Jaisaaka tua, beuta'a yaak —tim jiaikai—. ⁵Bwe'ituk ini'i ochoko win jubak, che'a tu'i ean, bu'uu tomipo nenkitu ean. Bwe'ituk a' beje'ewa'u, batte senu wasuktiapo tekipanoaka ama kobaka'u, junaka'a beje'ewaek. a' nenkak intok juna'a tomi poobemmet na'ikimte'eewan.

Inia betchi'bo san, junaka'a jamutta a' beje'eka, ae tana nookan.

⁶Taa Jesus intok, junammeu:

—Ake'em a' su'u tojaka, katem suati a' bicha —ti ameu jiaak—. Bwe'ituk ini'i jamut, tu'uwata neu ya'ala —tiia—. ⁷Bwe'ituk jume' poloobem jiba emo mak anne, intok tu'uwata enchim ameu ya'abae'po aman, jiba emou aune. Taa nee

ka jiba inim emo mak annee. ⁸In mukuka, in aet ma'ana'ata'apo neu ya'anaa'uta, ini'i jamut, ket be'eeo aapo jaibu inika'a ochokok win jubak a' yuma'ala'po aman, in takaat net a' si'itala. ⁹Lutula wee'po inien ne emou jiia, ini'i Liojta tu'i nokta, kia jak juni'i, si'ime bwiat yeu tajtia, a' teuwaawa'po, inika'a jamutta, juka' ochokok win jubak, net a' si'itaka'po aman, ket teuwaatunee aapo'iku waatitune' betchi'bo.

Ju'u Juuraj Ijkarioote' teame, juka' Jesujta a' nenkibaeka, te'opopo yaa'uchimmak au tu'ute

¹⁰Junak intok ju'u Juuraj Ijkarioote' teame, woj mamni ama wooi a' majtimpo na'ikiatuka'u, juna'a, jume' te'opopo saiwame, bem yaa'uchimneu sikaa, Jesujta ameu yeu bwiseka, bempo'im mampo a' su'u tojine' betchi'bo amemak au tu'utek. ¹¹Juname'e intok, a' jikkajaka, junae weemta betana, emo alleetuaka, intok tomita a' mikrokaka a' tejwak. Chukula intok ju'u Juuraj Ijkarioote' teame, a' bwijtune' betchi'bo, aet tekipanoa taitek.

Kupteo, Jesujta ji'ibwa'po

¹²Intok, ju'u bem pajko, jume' paanim ka reberuakame bwa'le taewaita yumako, intok jume' bwara'aso'olam aet su'anaa'u. (Juna'a intok pajkua'atea tiia.) Junak san beja, jume' a' majtim: —Jakunsa —tiian—, jume' paanim ka reberuakame, intok juka' bwala jisu'ari jissobata itom bwaa i'a —tim a' temaek.

¹³Junak intok, aapo, wooi a' majtim, bwe'u jo'arata kateka'u am bittuak, intok:

—Senu o'outa, soto'po ba'am weeyamta enchim nankika weene —tiia—. Junaet cha'aka em katne —tiameu jiiak—. ¹⁴Intok senu jo'arapo a' kibakeko, junaman, junaka'a karita atteakamtau eme'e yajaka, inen au jiiinee: “Ju'u yee majtame inen jiia: Inim em jo'apo, jume' paanim ka reberuakame, intok juka' bwara jisu'ari jissobata, aet a' bwa'a taewaita yumaka'po aman, inim em jo'apo a' ji'ibwarokaka nokla. Kiali'ikun te a' ju'uneyyabae, jakuni itom ji'ibwane'po.” ¹⁵Junak intok juna'a, junama'a, junae karita bepa, intok senu bwe'u kari katek. Junaka'a intok enchim tejwane. Junama'a intok si'lime aayuk, itom ae ji'ibwane'e'u. Eme'e junen intok, junama'a, ito beasi si'imeta ama tu'utene.

¹⁶Jume' majtim intok, aman bwe'u jo'arau bicha sajaka, junuen ameu jiuwaka'po aman, junuen ameu yeu siika. Intok paanim, ka reberuakame, intok bwara jisu'ari jissobata, bwa'ana'po, junama'a si'imeta tu'ulisi tu'utekamme.

¹⁷Kupteo yumak intok, ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooi ama a' majtimmak, junaman, paanim ka reberuakame, intok juka' bwara jisu'ari jissobata, bem bwa'ane'po yepsak. ¹⁸Junama'a intok, ama aet jiji'ibwawa'po, ji'ibwa betchi'bo, ama jootekai, Jesus inen jiiak:

—Lutula wee'po —tiia—, emo tana senu aane, i'an nemak inim ji'ibwame, nee yeu bwiseka nee nenkineeme —tiia.

¹⁹Junak san beja, bempo, ka emo alleetua japte, intok we'epulaka inen au jiu japte:

—Jumak juni'i inepo ja'ani —ti jiiak.

²⁰Junak intok aapo am yoopnaka: —Jume' woj mamni ama woim betana —tiia—, wepu'ulaka juna'atune —tiia—. Pu'atopo in ji'ibwa'po, paanim komoniaka, am bwa'akame —tiia—. ²¹Taa lutula wee'po, ju'u emo benasi yoemta betana junuen a' ji'ojteituka'po aman, au chupne. Taa tu'isi ae betchi'bo jio kot machine, junae o'outawi, ju'u, yeu a' bwiseka a' nenkakamtau —tiia—. Che'a tu'i ean —tiia—, juna'a o'ou, jakwoo juni'i ka inim yeu tomteka'ateko —tiia.

²²Junak intok ju'u Jesus, ketuni am ji'ibwaosu, juname'e paanim, ka reberuakame, nu'uka, Liojtau bicha noksuka intok, am rebekta taiteka a' majtimmet naas am na'ikimte taitek:

—Jibabu —tiakai—, ini'i juna'a, ju'u in taka benasi machik, enchim bwa'ane'e'u.

²³Juka' pa'asi ba'awata aet auka'uta intok, nu'uka, Liojtau bicha nookak. Liojtau bicha au nokriasuka intok, junaka'a pa'asi ba'awata, bem a' ji'ine' betchi'bo, naas am maktaitek. ²⁴Intok:

—Ini'i juna'a —tiakai—, ju'u in ojbota benasi maachi. Liojta betana bemelasi lutu'uria ya'ari, juebenam betchi'bo wo'otineeme.

²⁵Lutula wee'po —tiia—, inika'a pa'asi ba'awata ne kaa'intok ne inim emo mak a' ji'ine —tiia—. Taa taewai yuma'ane, junaman Lios

yo'o nesaweka kateka'u, ta'abwi, bemelak pa'asi ba'awata in emo mak ji'inee'uta yuma'ane —tiia.

Ju'u Jesus, juka' Peo' teamta, ka au a' ta'aatiune'po betana a' tejwa

²⁶Junama'a intok, Liojtau bicha weyemta juka' bwikta bwiikak. Junama'a intok, junuen ausuka, senu kawiu, tu'isi oliibo'ouwota auka'u bicha sajak. ²⁷Junama'a Jesus intok, inen ameu jiiak:

—Inie tukaariat, si'ime eme'e, neu aunemta betana emo womtaka, nee to'o tennine'em —tiia—. Bwe'ituk chupi'iseka weye ju'u Ji'ojtei inen jiame: “Bwaram womteka, na'ikim bem tennine' betchi'bo, juka' am suuamta ne me'enee”, ti jiia ju'u ji'ojtei. ²⁸Taa chukula intok, ne jjabijtesuko, bwia Kalilea' tea'u bicha ne emo pat weene —tiia.

²⁹Junak intok, ju'u Peeo inen au jiiak:

—Eu aunemta betana, si'imem emo womtaka'ateko juni'i, inepone kaachin ino majjaituaka enchi to'o simbaeka'eene —ti au jiiak.

³⁰Taa ju'u Jesus intok, aapo'ik inen yoopnak:

—Lutula wee'po —ti au jiiak—, ne inen ne eu jiia, inie tukaariat, totoi'o'owiata kee wosa a' kukuseosu, empo, bajisi temaiwako, junalensu ket, bajisi, ka nee emo ta'aa tiune.

³¹Taa ju'u Peeo, che'a juni san au usi eetuaka:

—Kia nee a eemak muke'etek juni'i —tiia—, nee eemak mukne —tiia—, intok jiba ino enchi ta'aa tiakai.

Jume' waate juni'i, ket jiba junaensu jiiian.

Ju'u Jesus, jum, Jetsemani' tea'awi, Liojtau bicha bwaana

³²Junak intok, sajaka, Jetsemani' tea'u yajak. Jesus intok, junama'a am joosaeka am tejwaak. Bwe'ituk bempo'immeu, ameu ili mekka, aapola, Liojtau bicha nokbaeka ean.

³³Taa juka' Peo' teamta nuk siika, intok juka' Jakoobo' teamta intok juka' Joan teamta. Intok tu'isi au jachin eetuataitek. Intok ka au alleetuataitek. ³⁴Juname'e bajika intok, aamak sajakammeu:

—In jiapsi abe siok muke —ti ameu jiaka—, emo'em suuaka, im em taawa —ti ameu jiiak.

^{35,36}Junak intok ju'u Jesus, jum a' ane'epo, mekka jeela sikaa, bwiapo, tonommea kikteka, Liojtau bicha nokbaekai, jumak juni'i, junama'a lautipo, ka ine'e maisi machik au weyemta, ka utte'atune, ti eakai. Intok Liojtau bicha nokaka, inen jiiak:

—In achai —tiia—, empo che'a, si'imeta a jooa. Inika'a neu weyemta, empo a omot bicha, ta'abwisi a' kuaktaka'ateko, junuen aune. Taa ka in junen ea'po, taa em ea'po amantune.

³⁷Junak intok, jume' baji a' majtim, a' to'o sika'apo aman, ameu yepsaka, kokocheme teaka, Simotau:

—Jaisa empo koche Simo —ti a' temaek—. Jaisa empo kia chubala juni'i, ka kocheka a aane —tiia—.

³⁸Ka tu'uwwata ka enchim ya'ane' betchi'bo, aet emo suuaka Liotau bicha noka'em —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk ju'u jiapsi ala, tu'uwwau bicha jiba ea, taa ju'u enchim takaa, ka ama aawe —tiia.

³⁹Intok juchi'intok, bat naataka, Liojtau bicha nok betchi'bo, tonommea a' kikteka'u bicha sikaa, junaman, jiba junaka'a, bat naataka junaman a' teuwa'uta nookak. ⁴⁰Junak intok, jume' baji a' majtim a' to'o sika'apo aman ameu yepsaka, juchi kokocheme teak. Bwe'ituk juname'e intok bem yete kokkolamtuka' betchi'bo, kia kaita nok machiakan, juchi bem kokocheka teuwaaka' betchi'bo.

⁴¹Bajisi junuen auka beja, juchi juname'e bajimneu notteka:

—Jaisa eme'e ketuni kokoche —tiia—, intok ketuni yum jo'ewamta weetua —ti am temaek—.

Jote'embu —tiia—. Eme'e jaibu kaachin an machi. Bwe'ituk yuma'asuk ju'u in teuwaaka'u, emo benasi inim yoemtukame, ka tu'i jiapsi yoemem mampo a' su'u tojinaa'u. ⁴²Japte'em. Bwe'ituk a'abo weye ju'u nee yeu bwiseka, nee nenkineeme.

Ju'u Jesus, bwijritaka weeyawa

⁴³Ket a' nokaosu intok, ju'u Juuras Ijkarioote' teame bat naataka woj mamni ama wooi a' majtimpo na'ikiarituka'u, juebena yoememmak ama Jesujtau yepsak. Te'opopo saiwame, bem yo'o ya'uram betana intok junama'a yoemrapo che'a ama yo'o ya'arim betana, intok junama'a bem maejtom betana, aman bittuarimtakai. Waate tettebem kukuche'eka kaaten. Wate intok bwere kutam mampo machu'utisakan. ⁴⁴Ju'u yeu a' bwijneeme intok a' nenkineeme, jaibu senu machilaata am maklatakai, inen ameu jiulatukan:

—Te aman yajako —tiaka—, waka'a a' pujbawapo, in aet tentenee'u, junaka'a, eme'e, tu'isi a' suuaka a' bwiseka a' weeyane —ti ameu jiulatukan.

⁴⁵Intok ama yajaka, ju'u Juraj Ijkarioote' teame, Jesujtau rukteka, a' pujbawapo aet tenteka:

—Yee mamajtame —ti au jiiak.

⁴⁶Junak intok juname'e, junuen bem tejwarimtuka'po aman, Jesujta bwisekamme. ⁴⁷Jesujta majtim betana intok, seenu, a' bainapo jume' tebe kuchi'im yeu wikeka, te'opopo nesawemta a' nesaureowata aman bittuarita, naka chukta'a beebak. ⁴⁸Jesus intok, ameu nokaka:

—Jaisa nee etbwareotuka'a benasia eme'e, mampo kuche'eka, intok kutam machu'uteka a'abo nee bwij betchi'bo, a'abo neu yajak —ti am temaek—. ⁴⁹Kati'ikun nee chikti ta'apo, emomak jum te'opopo aneka intok yee majtan. Junama'a intok jaisaakai eme'e ka nee bwisek —ti am temaek—. Taa juka' ji'ojteita junuen a' chupne' betchi'bo, utte'a inien a' ya'atune'po —tiia.

⁵⁰Junama san, jume' a' majtim, si'lime a' to'o tennek.

Ju'u ju'ubwa yo'otume, a' to'o wantekame

⁵¹Taa seenu, ju'ubwa yo'otume, ka tajo'oreka taa kia bwe'u tosai tajo'orimmea au ropti jintuarika, junama'a Jesujtaimmak ama aanen. Junak intok, jume'e, Jesujta junuen bwisekame, ket junaka'a ju'ubwa yo'otumta aamak weeyabaeka, ammea au a' jintuarim bwisek.

⁵²Taa juna'a intok, am mamajuka,

jume' a' jineka'um, bem mampo
a' to'o buiteka, ama yo'eeka,
june'elaka siika.

**Ju'u Jesus, yo'o ya'uraata
bichapo jipu'uwa**

⁵³Jesujta intok, te'opopo che'a
yo'o ya'ataka, nesawemta jo'au
tojiwak. Junama'a intok, si'ime
jume' ama te'opopo ju'u yo'ooro
intok junama'a yoemrapo ama yo'o
ya'arime ama aanen. Intok si'ime
jume' junama'a bem maejtom.

⁵⁴Taa ju'u Peo' teame, a' weeyawao,
ili mekka, aet cha'aka weyen. Intok
a' junama'a jo'ara mayoau tajtia
aamak yepsak. Te'opopo yo'o
ya'ataka nesawemtau a' tojiwako.
Intok ama saiwammak, tajimmeu
kateka sukawen ju'u Peeo.

⁵⁵Intok junama'a, ju'u yo'ooro,
jum te'opopo nesaweme, intok
si'ime ju'u ya'uraa, Jesujta me'
betchi'bo, watem, jitat, ka tu'ikut
betana, a' me'etune' betchi'bo,
a' na'atejonemta waatan. Taam
kaabeta teak. ⁵⁶Bwe'ituk juebenaka,
aa noki'ichiata, ka tu'ik ae tana
nookan. Taa bem aet noka'u,
intok aetana a' waatiawa'po
aman, ka ama yeu weaman.
Bwe'ituk utte'atukan, wooi oo
baji yoemem, nanancha bem a'
teuwaane' betchi'bo, juka' bem
a' na'atejonee'uta. ⁵⁷Junak intok,
waate, a' beje'eeka, aa noki'ichiata
nok japtek inenim jiaikai:

⁵⁸—Itepote che'a, inika'a inen
ti jiamta te jikkajila. Aapo, ika'a
te'opota, maamea ya'arita au
tatapne, tiia. Baji ta'apo intok,
ta'abwi te'opota, ka maamea
ya'atunemta au ya'ane'etiia.

⁵⁹Taa junuentak juni'i, a' beje'eeka
bem teuwaau, ka nanancha a'
teuwaak. A' waatiawa'po aman ka
yeu weaman.

⁶⁰Junak intok ju'u te'opopo che'a
yo'otaka, ama nesaweme, nasuk
kikteka, Jesujtau:

—Jaisa empo kaita am yoopna
machi —ti a' temaek—. Inika'a
weemta enchi beje'eeka nokammewi.
Jaisa lutu'uria ja'ani, bem et
noka'uta —ti a' temaek.

⁶¹Taa aapo intok, ju'u Jesus, tua
kaita am yoopnariak. Juchi intok
ju'u te'opopo che'a yo'otaka ama
nesaweme, juchi au nattemaeka:

—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u
Krijto —ti a' temaek—. Intok ju'u,
tua yo'oriwamta Liojta betana,
empou usiwai —ti a' temaek.

⁶²Junak san beja, ju'u Jesus:
—Inepo juna'a —ti au jiiak—. Intok
juka' Liojta usiwaita empo bitne,
Liojta, si'ime utte'awata betana,
intok a' batatana katekamta bitne.
Intok ket, namupo a'abo ko'om
weyemta'e'e bitne —ti au jiiak.

⁶³Junak intok ju'u te'opopo, che'a
ama yo'o ya'arime, kujteerimma,
au supe siuti wikeka, ama
anemmeu inen jiiak:

—I'an, junuen a' nokaka' betchi'bo
—tiia—, junuet a' nok bwijlataka,
intok a' beje'eeka aet nokneeme,
kaabe intok waatiatune —tiia—.

⁶⁴Eme'e a' jikkajila, junuen ju'enasi
a' jiaaka'po. Jaisa emou maachi —ti
am temaek.

Juname'e intok, si'ime, a' me'e
i'aka nookan.

⁶⁵Waate intok, aet chit watti
japtek. Intok a' puj suma'ika, a'
beebaka, inen au jiiian:

—Noolia —tiian—, itom tejwaa jabeta ju'u enchi choname —tim au jiaikai.

Jume' waate intok, ama saiwame, a' chonaka, ko'okosi a' jooan.

Ju'u Peeo, Jesujta ka au ta'aa, tiia

⁶⁶Te'opopo che'a yo'o ya'arita, jamut nesaureowa aman ko'om siika. Peota intok junama'a betuk a' ane'epo, ⁶⁷tajimneu sukawemta bichaka, tu'isi a' bitchuka, inen au jiiak:

—Jaisa empo ket, Jesuj nasareeno' teamtamak empo weaman ketchia —ti au nattemaek.

⁶⁸Taa aapo ju'u Peeo intok:

—Tua ne ka'a ta'aa junaka'a —ti au jiiak—. Intok ne kia ka ju'unea jachin em neu jia'apo —tiia.

Intok junama'a, ama yeu rejtiwa'po, pa'akun bicha yeu siika. Intok ju'u totoi'o'owia kukusek.

⁶⁹Ju'u jamut nesaureo intok, juchi a' bichaka, ama anemneu inen jiiak:

—Ini'i ket juna'a, Jesujtaim betana weyeme —tiia.

⁷⁰Taa ju'u Peeo intok, juchi, ka'a lutu'uria'atiaka nookan. Intok juchi intok, chukula, jume' ama aneme:

—Lutula wee'po —tiian—, empo amemak weaman —tim Peotau jiiian—, intok'e Kalileotakai. Bwe'ituk bempo'im benak nooka.

⁷¹Taa ju'u Peeo, tua a' سوالنا' betchi'bo inien au noktaitek:

—Tua ne ka'a ta'aa junaka'a o'outa —tiia—, enchim nee aamak weama tia'u. Intok ka tu'uwa neu a'aune'uta net aune'etiia, in noki ka lutu'uriatuko —tiia.

⁷²Junak intok ju'u totoi'o'owia, iniamak nau, jaibu wosa

kukujlatukan. Junak intok ju'u Peeo, Jesujta au nokaka'utau wawaateka, inen au a' jiaaka'po: “Juka' totoi'o'owia kee wosa kukuseo, empo bajisi netana temaiwaka'ateko, junama'a empo ket junalensu, ket bajisi, ka emo nee ta'aa tiune.” Peeo intok, junuen au nokwakamtau wawaateka, bwan taitek.

Ju'u Jesus, Pilaato' teamtau tojiri

15 Yokoriapo intok, jume' te'opopo saiwame, bempo'im bepa che'a ama yo'o ya'arime, intok jume' yoemratau che'a ama yo'o ya'arimmak, intok bem maejtommak, intok si'ime ya'uraamak nau, wepulsi nau a' lutu'uriateka, Jesujta, mampo nau sumal'ita, Pilaato' teamtau tojak. ²Pilaato intok inen au nattemaek:

—Jaisa empo juna'a, ju'u juriomneu ju'u rei —ti au jiaikai.

Jesus intok:

—Lutu'uria, em noka'u —ti a' yoopnak.

³Jume' te'opopo saiwame, bempo'im bepa che'a yo'o ya'arime, juebenakut betana a' na'atejoka ama aanen. ⁴Pilaato intok juchi au nattemaek:

—Juebena weemat betana em na'atejowa'po, jaisa empo ka'am yoopnabae —ti a' temaek—. Jaisa empo kaita am yoopna machi.

⁵Taa ju'u Jesus, kia junuentak juni'i, ka'am yoopnak. Pilaato intok, tu'isi au a' suum eeyatuan.

Ju'u Jesus, a' me'etune' betchi'bo, aet nesauri

⁶Taa juname'e taewaimmet intok, pajko taewaituko, junuen a'

bo'o jooriawa'po aman, ya'uraapo eta'ita, kia jabeta juni'i, bem a'awaka'uta, jiokoiritaka, su'u tottojiwan. ⁷Junama'a intok ye'e'eta'awa'po, watemmak, senu eta'itukan, Barabaj teame. Bwe'ituk juna'a, watemmak nau eaka, ya'uraata beje'eka aulammak, yee su'awamta weetuan. ⁸Ju'u bu'uura ama yajaka intok, junuen a' bo'o jooriawa'po aman, pajko taewaituka' betchi'bo, senuk ama su'u tojina'po betana a' teuwaan.

⁹Pilaato intok:

—Jaisa eme'e, juka' juriommeu yo'o ya'ari' teamta nee su'u toji'ii'a —ti am temaek.

¹⁰Bwe'ituk aapo ju'u Pilaato tu'isi ju'unean, yo'o ya'uraata, Jesujat kopteka, aman au tojiwaka'po. Bwe'ituk ju'u te'opopo yo'o ya'uraa, ka'a bibitpean, juka' yoemrata che'a am eeya i'akai. ¹¹Taa jume' te'opopo che'a ama yo'ooraa, juka' bu'uurata amemak eene' betchi'bo, ameu nookan, Barabajta su'u tojitune'po betana. ¹²Junak san beja ju'u Pilaato:

—Jaisa eme'e nee aet nesau'ii'a, inika'a juriommeu yo'o ya'ari' teamtat —ti am temaek.

¹³Bempo intok chai nokpo inen jiaan:

—Kuuset popontaka, me'etune —ti chaanen.

¹⁴Taa ju'u Pilaato intok, inen ameu jiia:

—Jitasa ka tu'ika ya'alataka, eme'e kuuset a' muk i'a —ti am temaek.

Taa bempo intok, che'a kusisi chaacka, inen jiia:

—Jiba kuuset popontaka, me'etune —ti jiakai.

¹⁵Ju'u Pilaato intok, si'ime juka' yoemrata ama anemtamak, tu'isi tawaabaekai, Barabaja teamta jiokoi tebok. Juka' Jesujta intok, bat a' bemmucha'ateboka, chukula, kuuset a' popontune' betchi'bo aet nesawek.

¹⁶Junak intok jume' sontaom, jum yo'o ya'uraa karita korapo wajiwa a' kibachak. Juna'a intok Pretoorio' tea. Junama'a intok, si'ime ju'u sontaoraa, emo nau tojak. ¹⁷Junama'a intok, unnaa sik saalaim teebem wokimmeu tajtia supetuawak. Intok juka' juyata tu'isi wichakamta jijjo'aaka, a' koonaa yaaka, a' kobawapo aet a' yechak. ¹⁸Junama'a intok, sep au tebote pat:

—Jaisa empo jiia, juriommeu yo'o ya'ari —ti au jiu japtok—, emo a' yo'orituumcha aneka.

¹⁹Intok bwe'u bakae, kobat a' bebaka, ko'okosi a' jooan. Intok aet'im chit wat watten. Intok a' yo'oremcha aneka, kia jak wa'am a' eeyaka, au tonommea jajapten.

²⁰Junuen jaanam aet noksuka intok, jume' sik saalaim supem, bem a' supetuaka'um, juname'e a' yecha'ariaka, jiba a' supewampo a' kobatuak. Intok kuuset a' popontune' betchi'bo, yeu nuk saka'awak.

Kuuset popontaka, muuke, ju'u Krijto

²¹Senu o'ou intok, Sireene' bwiaara' tea'a betana joome, juna'a intok Simo' teaka, intok Rupo' teamta intok Alejanro' teamta achai, waj betana yebijusekan. Junama'a wa'am a' weyeo intok,

Jesujta aniasaiwakai, juka' kuuja pu'aktatuawak.

²²Intok senu ili bwia kawiu, kolkota' tea'po tojiwak. Juna'a intok, kuaktituko, Mukia koba, ti jiubae. ²³Junama'a intok, juka' pa'asi ba'awata, wantiriata cha'atuamta miira' teamtamak nau kuutita, a' jii'aka, au jio'bek. Taa aapo intok, ka'a je'eka. ²⁴Intok kuuset a' poponsuako, aet chukula, a' supewam, naikisi reebeik am na'ikimtek. Jume' reebeim intok, we'epulaim amemak tawane' betchi'bo, ja'atepo nau yeuwak.

²⁵Intok kuuset a' poponwa'po, tua batan jiao junen ya'awak. ²⁶Intok a' na'atejoka junuen a' ya'awaka'po, ju'u jii'ojtei inen jii'ojteitukan: "Jurionmeu yo'o ya'arituka' betchi'bo", ti jii'ojteitukan. ²⁷Aamak intok, naa buusti, wooi etbwareom aamak lopola bem kuusimmet poponwak. Senu a' batatana, senu intok a' miko'otana. ²⁸"Ka tu'yi yoememmak junuen ya'atuk", ti jiakame, junama'a chupuk ju'u senu jii'ojteipo, jakwoo naateka junuen teuwarituka'u.

²⁹Ama amet wa'am kateme intok, kialim jaana aet jiaka, au koba wiu wiuten, intok inenim au jii'an:

—Empo che'a, juka' Liojta te'opota tatabeka'ateko juni'i, intok baji ta'apo juchi emo a' ya'ane, ti bat naataka junuen jiisukame, ³⁰empo, emo jinne'uka, kuuset ko'om weye'e —tim au jii'an.

³¹Intok ket jiba junaensu jume' te'opopo saiwame betana, ama ya'uram, bem maejtommak nau, jaanam aet nookan, inenim jiakai:

—Watem jinne'uk. I'an intok, aapo ka a au jinne'u —tim nau jii'an—.

³²Empo —tii'an—, ijra'eliitammeu Krijto yo'o ya'ari'i teame, junum kuuset em poponikut betana ko'om weye'e intok junuen enchi ayuko, ite a' bichaka, te enchi sualne —tim au jiakai.

Jume' intok, aawit ama ket kuuset poponwakame, ka tu'isi aetana nookan.

³³Intok tua luula kateko naateka, si'ime bwiat, bajim jia'apo tajtia, ka machisi tawakan. ³⁴Intok junama'a, bajim jia'apo, ju'u Jesus kusisi chaaeka, inen jii'an:

—Eloi, Eloi, lama sabaktani. — Ini'i noki intok, inen jiubae: "Lios in achai, jaisa betchi'bo empo kia nee jimaalataka, neaj koptilata benasi aulaa", ti jiubae.

³⁵Junama'a intok, senu ama aneme, junuen a' jia'apo aman a' jikkajaka:

—Elija teamtau a' chaae —tii'a.

³⁶Junama'a lautipo intok, ju'u seenu, senu weemta, ejponja' teamta, juna'a intok komoniawak, ba'ata nunu'ee, binaakretae a' komoniaka, tebe bakapo a' sumaka, aman jikau au a' noitak, intok inen jiakai:

—Chubala em bo'o bicha —tii'a—. Jumak juni'i ju'u Elija teame au a' chaae'u, au yepsaka, ko'om a' yecha'ane —ti jii'ak.

³⁷Taa ju'u Jesus, junama'a lautipo, kusisi chaipat, muukuk. ³⁸Junak intok, jum bwe'u te'opopo, unnaa bwe'u tajo'orim, ama wajiwa cha'aka'um, nasuk'aman, jikat naateka, ko'om tajti, siutek. ³⁹Ju'u intok, sontao ya'ut, aapo'ik bichapo ane'u, junuen a' jiaka a' mukuka'po aman a' marmateka, aapo'ik betana inien a' teuwaak:

—Lutula wee'po, ini'i o'ou, kuuset poponiakame, Liojta usiwai —tiia.

⁴⁰Intok mekka'ekut, waate jaamuchim aman ja'abweka, a' bitchun. Juname' nasuk intok, ju'u Maria, bwe'u jo'ara Maareena' tea'a betana jometaka ama aanen. Intok ju'u senu ju'ubwa yo'otume, Jakoobo' teamta intok a' saira, Jose' teamta, juname'e ae, ket ama aanen, Maria' teame, intok ju'u Salome' teame. ⁴¹Juname'e jaamuchim intok, jum bwiaara Kalilea' tea'po intok, tu'isi a' suuaka, aet emo tekil makritukan. Intok wate juebena jaamuchim ket junalensu aet emo tekil makritukan, Jerusalem tea'po, jum yee a' majta'apo, aamak naj kuaktisukame.

Jesus ma'ari

⁴²Junae taewait, kupteo, ket jeo jomteo, juchi yokoriapo intok sabalatubae' betchi'bo, intok aet yum jo'etuneeo, junaka'a sabalata, kee yumao, si'imeta baa ya'asubaeka ean. ⁴³Junue betchi'bo senu yoeme, Jose' teame, Arima tea' tea'po jo'aakame, juna'a intok ya'utuka, yo'oriwan. Intok ket jiba junalensu, juna'a, Liojta utte'a nesawata inim aniau ko'om a' yuma'ane'po aet bo'o bichakan. Juna'asan, au ou bujtaka, Pilaato' teamtau kibakek. Intok juka' Jesujta takaata a'awak. ⁴⁴Ju'u Pilaato intok, lauti a' mukuka' betchi'bo, a' suum'eeyak. Juka' ya'uttau intok chaitebok, juka' Jesujta muksuka'po, oo kee a' muke'epo aetana ju'uneebaekai. ⁴⁵Intok ya'utta betana, Jesujta muksuka'po junuen lutu'uriata makwaka, juka' Jesujta

takaa, Jose' teamtau su'u tojiwak. ⁴⁶Juna'a Jose' teame intok, bwe'u tosai tajo'orim jinuka, chukula intok ko'om a' yechaka, bwe'u tosai tajo'orimpo a' biijtaka, kau sibapo, wojo'oriata ya'ari'po, junama'a a' tekaka, intok juka' pattiriata, tetae ya'arita, junae a' pattak. ⁴⁷Ju'u Maria, bwe'u jo'ara Maarena' tea'po jometaka, intok senu yoeme, Jose' teamta ae Maria' teame, juname'e a' bichak junum a' tekri'po.

Ju'u Jesus jiabijte

16 Intok sabala taewata simsuka'po aet chukula, ju'u Maria, Maareena' tea'po joome, intok ju'u senu ju'ubwa yo'otume, Jakoobo' teamta maala, Maria' teame, intok Salome' teame, senu weemta, tu'isi win jubak jinuk, aman au toji betchi'bo, a' takaawabet a' to'o betchi'bo. ²Yokoriapo intok, lominko ta'apo, tu'isi ketwootana yeu sajaka, aman a' tekri'u bicha sajak, ju'ubwa ta'ata yeu weyeo. ³Intok bo'ot kateka inen nau jiusakan:

—Jabesa tua, juka' bwe'u tetata, ae pattita, mekka itom biaktariane —tim nau jiu sakan.

⁴Aman yajaka intok, juka' bwe'u tetata a' tekri'ipo, aet a' pattituka'uta, mekka biaktita teak. Bwe'ituk tu'isi bwe'uuriakan. ⁵Junama'a a' tekri'ipo intok, ama kimuka, senu ju'ubwa yo'otumta, tossaalaim, ko'om tajti supekamta, junama'a batatana katekamta am bichak. Intok emo womtekamme. ⁶Taa aapo ju'u ju'ubwa yo'otume intok:

—Kate'em emo wom womta —ti ameu jiiak—. Ne ju'unea —tiia—,

juka' Jesus nasareenota, kuuset poponwakamta enchim a' jaiwa'po. Juna'a ala, inim a' tektuka'po ka aane. Bwe'ituk jjabijtesuk. Intok inim ka aane. Intok junum a' bo'osuka'po a' bicha'em, a' kaabe'po. ⁷Taa aapo'ik a' teuwala'a benasia, i'an eme'e sajaka, a' majtim aman lutu'uriata makne. Intok juka' Peo' teamta, bwiara Kalilea' tea'po, amead a' ane'epo aman. Junaman bem a' bitne' betchi'bo. Intok junuen bem a' ju'uneyyane' betchi'bo, am lutu'uria makne.

⁸Juname'e intok, junama'a, a' bo'osuka'po, yeu sajaka, womtilamtaka, emo yoaka, intok tu'isi emo majjautuaka tennek. Intok kia bem womtilamtuka' betchi'bo, junaka'a junuen bem ju'uneyyaa'uta, kaabetau a' etejon.

**Ju'u Jesus, Maria Maareena'
teamtau au yeu machia**

⁹Taa ju'u Jesus, lominko ta'apo, tua ketwootana, jjabijteka, Maria Maareena' teamtau bat au yeu machiak. Bat naataka intok junaka'a, jume' woo busan bebeje'eri ka tu'i jiapsi eerita a' jiapsipo a' jipu'usuka'um, pa'akun yeu beeprialatukan. ¹⁰Aapo ju'u Maria intok, bat naataka aamak rejtisuka'um, aapo'ik betana, emo jiapsi sioktuaka anemmeu, aman ameu yepsaka, am lutu'uria makak. ¹¹Juname'e intok, a' juchi jiapsa'po aman junuen a' jikkajaka, intok aapo'ik junuen a' bichak, tia'apo, katim a' suale.

**Ju'u Jesus, jume' wooi a'
majtimmeu au yeu machia**

¹²Taa chukula, wasau bicha, woika katemmeu, ta'abwisi au

ya'alataka, ameu au yeu machiak. ¹³Juname'e intok, notteka, jume' wate aman lutu'uria makbaekai. Junuentak juni'i, juname'e ka sualwan.

**Ju'u Jesus, a' majtim am tekil
maka, a' nok lutu'uriata bem
a' jinabakane' betchi'bo**

¹⁴Intok juchi'intok, aet chukula, jume' woj mamni ama wepu'ulaimmeu, jijji'ibwawa'po nau anemmeu, ameu au yeu machiak, ju'u Jesus. Intok kaita bem a suale'po betana, intok namakak bem jiapseka'a betana, junama'a witti ameu a' teuwan, jume'e, bat naataka junuen a' jjabijteka'po aman a' bichaka, intok bempo'immeu a' etejowaka'po, intok junuen ka bem a' sualeka'po betana, junama'a junuen ameu nookan. ¹⁵Intok inen ameu jiiak: —Si'ime bwiat na'ikim sajaka, inim bwiapo jiapsammeu, inika'a tu'i nokta, Liojta betana weyemta, ameu teuwane —tiia—. ¹⁶Wa'a intok, enchim jikkajaka intok a' sualeka, au batoowatebokame, juna'a a' jiapsi jinne'utune. Taa wa'a ka'a sualekame, juna'a, jiba betchi'bo ka tu'uwata betuk tawane. ¹⁷Intok inika'a machilaata amet ju'uneyyane, wame'e a' sualneeme. Bwe'ituk juname'e, bemelak, ka bem nokta nokaka, ta'abwik nokne. Intok neas lutu'uriaka, jume'e, bem jiapsimpo bebeje'eri ka tu'i jiapsi eeriakame, pa'akun yeu am bepriane. ¹⁸Intok, senuk, kia aakamta a' ki'ilatuk juni'i, junaka'a kaachin autuane. Intok jita, junae a' muknee'ue, joyokamta je'eka'atek

juni'i, kaachin aune. Intok
ko'okoemtat mamaka, Liojtau bicha
a' nokria'ateko, au a' inne'etetuane.

Ju'u Jesus, teekau jikau cha'atu

¹⁹ Ju'u yo'owe Jesus intok, inika'a
si'ime weemta ameu a' noksuko,
teeka betana, jikau nuk cha'atuwak.

Junaman mabetwaka, intok Liojta
batatana yejtetuawak. ²⁰ Juname'e
intok, yeu sajaka, si'imekut, Liojta
tu'i noki teuwa sasakan. Ju'u achai
Lios intok jiba amemaktukan.
Intok machilaata bem joa'utae,
junaka'a, Liojta nok lutu'uriata tua
a' lutu'uriaten. Tua junuentune.